

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан:

«Спортым ылъэныкъокІэ шэн-хабзэу тиІагъэхэм къафэдгъэзэжьи фае»

Адыгэ Республикэм и Лышъ-хъу Тхъакіущынэ Аслъан кушъ-хъэфэчъэ спортым ихэушъхъ-фыкыгъэ кІэлэцІыкІу-зихъ-хъогъу спорт еджапІэу республикэм итым тыгъуасэ щыІагъ. Непэр мафэхэм ащ гъэхъагъэу ышІыхэрэм, щыІагъэхэм, еджапІэм иматериальнэ-техническэ базэ зыфэдэм республикэм ипашэ захигъэгъозагъ. КІэлэцІыкІухэм ыкІи ахэр зыгъасэхэрэм адэгущыІагъ.

ЕджапІэм ипашэу, УФ-м кушъхъ-фэчъэ спортымкІэ и Федерацие ивице-президенту Анатолий Лелюк къызэриІуагъэмкІэ, илъэси 10-м къыщегъэжъагъэу зыныбжъ кІэлэцІыкІу нэбгыр 370-мэ непэ еджапІэм зыщагъасэ. Ахэм ащыщыбэм гъэхъэгъэшІухэр яІэх, тикъэралыгъо имызакъоу, Европэм ыкІи дунайм ащызэхашцэрэ зэнэкъокъухэм ахэлажъэх. Спортсменхэм ягъэхъазырынкІэ мыр Урысыем ит еджэпІэ анахъ дэгъухэм ахалытэ. Кушъхъэфэчъэ спортымкІэ Урысыем ихэшыпыкыгъэ командэ хэханхэу 2012-рэ илъэсым республикэм щыщ кандидати 7 щыІагъэмэ, илъэсэу тызыхэтым ахэм япчъагъэ 13-м нэсыгъ. Мы спорт лъэпкъым хэъоныгъэхэр ышІынхэм республикэм мэхъанэшхо зэрэщыратырэр къеушыхаты, дунэе мэхъанэ зиІэ зэнэкъокъухэр мызэу-мытІоу илъэсым къыкІоцІ мыщ зэрэщызэхашцэрэр.

ЕджапІэм ипашэхэм гухэлъэу яІэхэм ащыщ псауныгъэм изэтэгъэуцожьын фэІорышІэрэ спорт комплексерэ кушъ-хъэфэчъэ спортым итрекрэ шІыгъэнхэр.

ЕджапІэм иІофышІэхэр, зыщызыгъасэхэрэр игъусэхэу АР-м и Лышъхъэ псэуалъэр къыплъыхъагъ, ылъэгъугъэм осэшІу фишІыгъ.

— Физическэ культурэмрэ спортымрэ хэъоныгъэхэр ашІыныр, къыткІэхъухэр лІэужхэр ащ нахъыбэу хэщагъэ хъунхэр типшъэрылъ шъхъаІэхэм ащыщэу сэлъытэ, — къыІуагъ Тхъакіущынэ Аслъан. — Спорт лъэпкъ зэфэшъ-

хъафхэм алъэныкъокІэ республикэм сыдигъуи шэн-хэбзэ гъэнэфагъэр иІагъэх. Тиспортсменхэм ащыщхэр европэ, дунэе ыкІи олимпиадэ джэгунхэм ащатекІуагъэх, тиреспубликэ ыцІэ дахэкІэ арагъэІуагъ. Ащ къыфэдгъэзэжьи фае. Кушъхъэфэчъэ спортым хэъоныгъэхэр ышІынхэмкІэ непэ тыкъыздэкІогъэ еджапІэм амалышІухэр иІэх. Тиспортсмен ныбжыкІэхэм амалэу щыІэмкІэ

ІэпыІэгъу тафэхъуэ тшІышт, тисабый-хэр урамым къытешыгъэнхэм, щыІэ-ныгъэм къыхэфэрэ лъэныкъо дэйхэу аркъым, тутыным, наркотикхэм ащы-тухъумэнхэм тынаІэ тедгъэтышт. Непэ Адыгеим щытшІырэ спорт псэуалъэхэр зэкІэри ащ фэІорышІэнхэ фае.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Лышъхъэм иІофшІэгъу зэІукІэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Лышъ-хъу Тхъакіущынэ Аслъан федеральнэ агентствэу «Къэралыгъо мылкъум игъэзекІон» зыфиІорэм и ГъэІорышІапІэу АР-м щыІэм ипашэу агъэнэ-фэгъэ Нэфсэт Медведевам тыгъуасэ іофшІэгъу зэІукІэгъу дыриІагъ. Илъэсэу тызыхэтым ГъэІорышІапІэм анахъэу ынаІэ зытыригъэтышт лъэныкъохэм ахэр атегушыІагъэх, пшъэры-лъыкІэхэр агъэнэфагъэх.

— Хэбзэгъэуцугъэу щыІэм диштэу къэралыгъомрэ республикэмрэ яфедэхэр зэпэшІуемыкІонхэр, федеральнэ гупчэм къыгъэуцурэ пшъэрылхэр шІокІ имыІэу гъэцэкІэгъэнхэр анахъ мэхъанэшхо зиІэ

лъэныкъохэм ащыщых. Ахэр зэшІохыгъэ хъунхэмкІэ о тыкыпшцэгугъы, амалэу щыІэмкІэ тэри ІэпыІэгъу тыкыпфэхъушт, — къыІуагъ Тхъакіущынэ Аслъан ГъэІорышІапІэм ипашэу зыкъыфигъазэзэ.

АР-м и Лышъхъэ къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, непэ республикэм щашІынэу рахъухэрэ псэуалъэхэр зытетыштхэ чІыгур зыер хэбзэгъэуцугъэу щыІэм диштэу зэхэфыгъэ зыхъукІэ, инвесторхэм япчъагъи нахъыбэ хъун ылъэкІышт. ЫпшъгъэкІэ зигугъу къэтшІыгъэ къулыкъум ипашэ а лъэныкъоми ынаІэ нахъ тыригъэтынэу къыфигъэпытагъ.

Федеральнэ мылкъум игъэфедэн шІуагъэ къытэу гъэпсыгъэным, гумэкІыгъоу, щыІагъэу къэуцухэрэр дэгъзыжыгъэнхэм ишъыпкъэу зэрэпылбыщтыр Н.Медведевам къыІуагъ.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Адыгэ Республикэм ищыІэныгъэ чанэу зэрэхэлажъэхэрэм ыкІи къыткІэхъухэрэ ныбжыкІэхэм япатриотическэ пІуныгъэ яІахышІу зэрэхашІыхэрэм афэшІ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхыль афагъэшъошагъ.

— Давидюк Наталье Юрий ыпхъум, Адыгэ Республикэм иобщественнэ организациеу «Гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунэрэ дзэхэм яветеранхэм я Совет» исекретарь;

— Попов Аркадий Адам ыкъом, Адыгэ Республикэм хэгъэгъу кІоцІ іофхэмкІэ и Министерствэ иобщественнэ ветеран организациеу испециалист шъхъаІэ, Адыгэ Республикэм иобщественнэ организациеу «Гъунапкъэхэр

къэзыгъэгъунэрэ дзэхэм яветеранхэм я Совет» хэтым;

— Супрун Василий Степан ыкъом, псауныгъэм икъэуухъумэн фэгъэзэгъэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Поликлиникэу N 5»-м іофшІэным икъэуухъумэнкІэ инженер, Адыгэ Республикэм иобщественнэ организациеу «Гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунэрэ дзэхэм яветеранхэм я Совет» хэтым;

— Тарасов Юрий Олег ыкъом, Урысые Федерацием ухъумэнымкІэ и Министерствэ ифедеральнэ къэралыгъо учреждениеу «Мыекъопэ гарнизоным іофицерхэм я Унэ» ипашэ игуадзэ, Адыгэ Республикэм иобщественнэ организациеу «Гъунапкъэхэр къэзыгъэгъунэрэ дзэхэм яветеранхэм я Совет» хэтым.

ЯшIуагъэ арагъэкIы

ЗичIыгужъ къэзыгъэзэжыхэрэм апае Фондэу зэхащэгъэм лъэбкъушIу-хэр ешIых, хабзэ зэрафэхугъэу, ямал къызэрихыу тилъэкпкъэгъоу къэзыгъэзэжыхэрэм яшIуагъэ арагъэкIы. Фондэм кыхьэрэ мылIкIуэ ИпIыгъу зыщыкIэгъэ тилъэкпкъэгъухэм аIэкла-гъахъэ.

— ФондэмкIэ ахыцэ къызIэкIэд-гъэхан, гошын къодьер арэп тэ тызы-пылIыр. КъэкIожыгъэхэм талъэплъэ, ахэм апае законэу шыIэхэр зэтэгъашIэх, тиамал къызэрихыу тадэлэпыIэ. Лъэкпкъ шIэжыр къэушыным, хэгъ-гур плъапIэ, хъопсапIэ, гугъапIэ афэ-хуным Iоф дэтэшIэ, — еIо Фондэм ипашIэу МэщфэшуIэ Нэдждэт.

Ащ къызэриуагъэмкIэ, Косовэ къы-кIыжыгъэхэм Iоф адашIагъэу, ахыцэр къызэрихыащIэ счегъэ къызэлухыгъахэу зэрэщыгъэм къыхэкIэу Сирием егъэ-зыгъэ IофкIэ къыкIыжыгъэ тилъэкпкъ-гъухэм ИпIыгъу афэхугъэнымкIэ кын къащыгъэп. Сыда пIомэ ежъ къэралыгъоми, цыф къызэрыкIохэми ащкIэ цыхъэ къафашIы.

— Ахыцэу Фондэм кыхыагъэм ина-хыбэр тилъэпкъытхэр къыддэлэхэзэ къэтыгъоигъ, — еIо Нэдждэт. — Ащ нэмыкIэу телефоныр къызфэдгъэфедI, СМС шIыкIэмкIэ сомэ мин 22-м ехъу неперэ мафэм ехъулIэу къэтыгъоигъ. Мыр бэдэдэп шъхъай, ащ фэдэ шIыкIэ-кIэ кын хэфэгъэ тилъэкпкъэгъухэм уишIуагъэ зэрабгъэкIышIуыцтыр цыф-хэм ядгъэшIэнэу ары мурадэу тилэгъэр. Мы лъэныкъоми ишIуагъэ къаклоу сэлъыгъэ. Неperэ мафэм ехъулIэу Фондэм кыхыгъэ ахыцэу сомэ миллионрэ мин 260-рэ фэдиз тилъэкпкъэгъу унагъохэм афэдгошыгъ. Сирием къыкIыжыгъэхэм коммисие зэхащэгъэу ахыцэр нахъ зы-тефэхэрэр къыгалошъ, ахэм тадэлэпыIэ. ЕтIани мы ахыцэу унагъохэм афэдго-шыгъэхэм анэмькIэу студентхэм мазэ къэс миниц зырыз ятэты, ар зэкIэмкIэ сомэ мин 648-рэ мэхъу. 2013-рэ илъэ-сым шыIэ мазэм и 9-м ехъулIэу зэкIэм-кIэ зэхэтэу сомэ миллионитIурэ мин 106-м ехъу Фондэм иIэпыIэгъу тилъэкпкъэгъухэм аритыгъ, къуаджэу Шъхъащфэжъ къырашыгъэ гуманитар ИпIыIэгъур хэмьгъэу.

Фондэм итхыаматэ къызэриуагъэм-кIэ, зэреджэщтхэмкIэ визэ зымыIэу къэкIогъэ кIэлакIэхэм яшIогъэшхо къарагъэкIыгъ Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым иректорэу Хъунэго Рэщыдэ, ащ иIофышIэу ЛIэхъутэкIэ Сусанэ, АР-м лъэкпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэ-ралхэм ащыпсэурэ тилъэкпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэ-бар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет.

— Уилорэ уишIэрэ зэхэлъэу узэдэ-лажъэ хъумэ, макIэп къыбдэхурэр, — еIо Нэдждэт. — Сирием къыкIыжыгъэ кIэлакIэхэм яегъэджэн пае ищыкIэгъэ визэр афэдгъэпсын тлэкIыгъ. Ахэм ягъогу уасэхэм зэкIэмкIэ сомэ мин 199-м ехъу апIэуагъэ. ЕтIани къыхэ-гъэщымэ сшIоигъор, унагъохэр къыхэ-кIы кын хэфэгъэ тилъэкпкъэгъу унагъо-хэр япхыгъэу аналэ тырагъэгъэу. Унэ фэлэ-фашIэм мазэм пIэуахыцтыр афа-ты, ащ нэмыкIэу мазэм ышхыцтыр, зыфэныкъоштыр рагъэгъоты. Тилъэк-къэгъоу къэзыгъэзэжыгъэхэм апае коммисие зэхащэгъэу Iоф ешIэ. Ащ итхыаматэу, АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат мы Iофыгъом лъэшэу ыналэ тет.

КИАРЭ Фатим.

Адыгеир а лъэга-пIэм нэсыгъэп

Зэпахырэ узэу гриппыр ыкIи пэтхъу-Iутхъур Урысыем ишъолъыр 30 фэдизмэ эпидемие лъэгапIэу шыIэм ащыблифыгъэу агъэунэфыгъ. Ащ къыхэкIыкIэ еджэпIи 164-рэ ыкIи кIэлэцIыкIу Iыгыплэ 28-рэ зэфашIыгъэх.

Урысые Федерацием исанитарнэ врач шъхъалэу Геннадий Онищенко кызэриуагъэмкIэ, зэпахы-рэ узэу гриппым ыкIи пэтхъу-Iутхъум ыгъэсымэ-джагъэхэм япчъагъэ тхыамафэм къыклоцI зэхапшIэу хэхъуагъ. Шъолъырхэм ащыщыбэхэм узым эпи-демии лъэгапIэу иIэм ащылбэкIыгъ.

Адыгеим исанитарнэ врач шъхъалэу Аджырэ Аслъан тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, къалэу Мые-къуапэ ыкIи районхэр пшгэмэ, зэпахырэ узэу грип-пым ыкIи пэтхъу-Iутхъум эпидемие лъэгапIэу иIэм блифыгъэу пфэлэцтэп. БлэкIыгъэ илъэсым мыш фэдэ иуахыгъэ егъэпшагъэмэ, а узыр къызэутэллагъэ-хэм япчъагъэ нахыбэп, ащ зыпкъытыныгъэ иI.

Къэлогъэн фае ом изытет псынклэу зызэрэзри-хъокIырэм къыхэкIэу цыфхэр ащ зэригъэсыма-джэхэрэр. Анахъэу пэтхъу-Iутхъур нахыбэу къэкIокIы. Арышъ, цыф пэпчъ зыфэсакъыжын-фае.

(Тикорр.).

ПСАУНЫГЪЭР

Адэбзым тежъугъэбэн

Мэзаем и 4-р зэрэдунаеу адэбз узым (онкологием) пэу-цужыгъэным и Мафэу шыха-гъэунэфыкIы 2013-рэ илъэсым онкологхэмрэ ахэм якъулы-къухэм япачэхэмрэ анахъэу аналэ зытырагъэтынэу къыха-хыгъэ Iофыгъор — «Адэбзыр зыщыщыр шъошIа? Узым хэ-шIыкI фырамыIэу раIуалIэ-хэрэмрэ къызэрашIошIырэмрэ зэрэмытэрэзхэр агурыгъэIо-гъэнхэр» зыфилорэр ары.

Адэбз узхэмкIэ IэзапIэу Мыекъуапэ дэтым мазэм къы-клоцI зэхыщэцт цыф зэхахъэ-хэр узым узэрэпэуцужыщтым ыкIи ар цыфым къемыолIэным фэшI шIэныгъэу иIэн фаехэм афэгъэхыгъэщтых. Псауны-гъэм икъэухъумэн фэгъэзагъэ-хэм анэмькIэу хабзэм иIофы-шIэхэри, общественностыри уз шынагъоу зызыушъомбгъурэр къэгъэуцугъэнымкIэ шIэгъэн фаехэм яусэщтых.

— Статистикэм къызэри-гъэлагъорэмкIэ, 2012-рэ илъэ-сым адэбзыр къызэузыгъэ цыфхэм япчъагъэ нахъ къы-кIычыгъэу пфэлэцтэп, — къы-хигъэщыгъ псауныгъэр къэ-ухъумэгъэнымкIэ Адыгэ Рес-публикэм икъэралыгъо бюд-жет учреждение «Адыгэ рес-публикэ клиническэ адэбз дис-пансер» зыфилорэм узыр къэ-мыгъэхугъэнымкIэ икабинет ипашIэу Ольга Неткачевам. Нэбгырэ мин 100 пэпчъ ате-лгытагъэмэ, икIыгъэ илъэсым адэбзыр тиреспубликэ къыщы-зэузыгъэхэм япчъагъэ нэбгы-рэ 409-рэ хъугъэ. 2011-рэ илъэ-сым ар 377-рэ зэрэуштыгъэр нэбгырэ мин 100-м егъэп-шагъэу. Узым илIыкIыхэрэм къащыкIагъ — 173-м къэсыгъ, ыпэрэ илъэсым 179-рэ зэрэ-хъуштыгъэр.

2009-рэ илъэсым къыщегъэ-

жыагъэу зигугъу къэтшIыгъэ кабинетым пэшIорыгъэшъ IофшIэхэр зэшIуехых. «Сы-маджэхэм яеджапIэ» адэбзыр къызфэхыгъэ цыфхэр кIо-хэмэ, онкологхэм, психологхэм, юристхэм, социальнэ къулыкъу зэфэшхъафхэм а узым ехы-лэгъэ къэбархэр къафалотэ-щтых, къэсымэджагъэхэмэ, зэ-рзеклонхэ ыкIи зэрэзыпылIы-жыынхэ фаехэр къаралощтых, къаушъыищтых.

Адэбзыр — уз хылыт. Ар хэ-мыужыныхъэзэ IэзакIохэм къыхагъэщымэ, нахъ псынклэу цыфхэм яшIуагъэ якIын алъэ-кIыщт. Специалистхэм къы-зэралорэмкIэ, адэбзыр къызхэ-кIырэр джы дэгъоу зэрагъэ-шIагъэу щыт. Арышъ, узым икъежъэгъум IэзакIохэм зафэ-зыгъэзагъэхэм ызыщанэ фэди-зыр сымэджэщхэм ащагъэ-хъужышIушIу.

— Медицинэр зы чIыпIэ итырэн, — еIо О. Неткачевам. — Адэбзым узэрэIэзэщтыри, зэрэбгъэхъужыщт шIыкIэхэри нахышIоу къыхагъэщыхэ хъугъэ. Къэсыщт уахыгъэ вакци-накIэу къаутупшысыгъэм адэб-зыр ыгъэхъужыгъэу.

Япсауныгъэ зытетым емы-лгытыгъэу, цыф пстэуми он-кологхэм зафагъазэ ежъ-ежы-рру зыфэсакъыжынынхэу, спор-тым пылынхэу, физкультурэ ашIынэу къяджэх.

(Тикорр.).

Iуш дэдэхэр ахэтых

КIэлэеджакIохэм я Урысые олимпиадэ пылэ унашъом те-тэу илъэс къэс уцугъуищэу зэ-тефыгъэу зэнэкъокъухэр зэха-щэх. Апэрэр еджапIэхэм Iоны-гъом ыкIи чъэпыогъум, ятIо-

нэрэр шэкIогъум ыкIи тыгъэ-гъазэм районхэм ыкIи къалэ-хэм ашэкIох. Шылэ мазэм къыщегъэжыагъэу мэзаем нэс республикэ зэнэкъокъухэр зэ-хашэх. Яплэнэрэ кIэух олим-

пиадэр гъэтхапэм ыкIи мэ-лылIфэгъум Урысыем щэкIо.

Республикэ (чIыпIэ) олимпи-адэм мы илъэсым район ыкIи къэлэ зэнэкъокъухэм ащыте-кIогъэ нэбгырэ мин фэдиз ахэ-лэжыагъ. Шылэ мазэм и 11-м къыщегъэжыагъэу мэзаем и 2-м нэс гъэсэныгъэмрэ шIэны-гъэмрэкIэ министрствэм Ады-гэ къэралыгъо университетым-рэ Мыекъопэ къэралыгъо техно-логическэ университетымрэ игъусэхэу предмет 21-мкIэ олимпиадэхэр зэхащэгъэх. Мыгъэ апэрэу Адыгеим техно-логиерэ астрономиерэ кIэ олимпиадэхэр шыкIуагъэх.

Джы мэзаем ыкIи гъэтхапэм адыгабзэмрэ адыгэ литерату-рэмрэкIэ республикэм олимпи-адэхэр щызэхащэщтых. Ахэм анэмькIэу апэрэу адыгэ хаб-зэмкIэ я 4-рэ классхэр зыхэлэ-жэщт олимпиадэ республикэм шыкIощт.

Мыгъэ предмет 21-у олим-

пиадэхэр зэрэщыIагъэхэмкIэ кIэуххэр зэфахысыжыгъэх. ГъэшIэгъоным мы илъэсым предмет закъоу щымытэу 2—3-кIи олимпиадэхэм ахэлэжыа-гъэх ыкIи апэрэ чIыпIэхэр къэ-зыхыгъэхэр шыIэх. Ащ фэдэу Мыекъопэ лицееу N 19-м ия 11-рэ класс щеджэрэ Зезэрэхъэ Азэ урысыбзэмкIэ анахъ бал-лыбэ къыхыгъэ ыкIи апэрэ чIыпIэр ыубытыгъ. Ащ къы-кIэлъыкIуагъэу я 2-рэ чIыпIэр зыхыгъэм баллэу къыхыгъэр Азэ фагъэуцугъэм нахы 15-кIэ нахъ макI. Джарэу пшъашъэр урысыбзэмкIэ Iазэу къычIэ-кIыгъ. Азэ биологиерэ анахъ баллыбэ къыхыгъэ ыкIи а 1-рэ чIыпIэр фагъэшъошагъ.

ХысапымкIэ илэгъухэм анахъ Iазэу къычIэкIыгъ Мые-къопэ гимназиу N 22-м ще-джэрэ Апыщ Асия. А предме-тым изакъоп, информатикэмкIэ ащ а 1-рэ чIыпIэр ыубытыгъ. ФизикэмкIэ я 3-рэ чIыпIэр къы-фагъэшъошагъ.

Цыба Дарье Адыгэ респу-бликэ гимназиум щеджэ. Ащ химиемкIэ ыкIи ОБЖ-мкIэ

аныхъ пчъэгъабэхэр къыхы-гъэх. Кошхъэблэ районмкIэ гурыт еджапIэу N 2-м щеджэрэ Штымэ Бэлэ урыс литерату-рэмкIэ апэрэ чIыпIэр къы-хыгъэ.

Республикэ олимпиадэхэм ащытекIуагъэхэм АР-м гъэсэ-ныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ идипломхэмрэ шIухафтынхэмрэ аратыщтых. Ащ фэгъэхыгъэ мэфэкIыр АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм изэхэсыпIэ Унэ шы-кIощт. Республикэм ипашэхэр ащ хэлэжэщтых.

Республикэ олимпиадэхэм ащытекIуагъэхэм къахыгъэ баллхэр «КIэлэеджакIохэм я Урысые олимпиад» зыфилорэ федеральнэ банкым рагъэхъа-щтых ыкIи ахэм ябагъэ елы-тыгъэу олимпиадэм икIэух уцугъо хэлэжэщтхэр къыха-хыщтых. Ар гъэтхапэм ыкIи мэлылIфэгъум Москва, Санкт-Петербург, Уфа, Саратов, Орен-бург ыкIи Липецкэ ащыкIощт.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Фитыныгъэ ямыIэу республикэм Iоф шашIэщтыгъ

Къалэу Краснодар щыщ хульфыгъэу илгъэ 37-рэ зыныбжым ылъэныкIэ къызIауахыгъэ уголовнэ Iофым изэхэфын Адыгэ Республикэм хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ иследственнэ гъэIорышIапIэ ыухыгъ. Хэбзыхуагъэ димыштIэу IэIыб къэралхэм къарыкIыгъэ цIыфхэм ащ Iоф аригъашIэщтыгъ.

ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ, лъэныкIэ зэфэхьафхэр ыгъэфедэхэзэ, Узбекистан къыкIыгъэ цIыфхэр Адыгеим ащ къырищэщтыгъэх. Урысыем исыхнэмкIэ фитыныгъэ зымыIэ цIыфхэм аэропортым шапэгъокIыщтыгъ, нэужым ахэр ТэхутэмыкIое районым къыщэщтыгъэх.

Адыгеим хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ, щынэгъончъэнымкIэ федеральнэ къулыкIум и ГъэIорышIапIэу АР-м щыIэм, нэмыкI къулыкIухэм яIофышIэхэм зэхашэгъэ хэушъхьафыкIыгъэ Iофтхьабзэм ишIуагъэIэ, республикэм исыхнэу ыкIи Iоф

щызышIэнхэу фитыныгъэ зымыIэ нэгъырэ 44-рэ къаубытынхэ альэкIыгъ. АР-м хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ ипресс-къулыкIу къызэрэщытаIуагъэмкIэ, ТэхутэмыкIое районым ипроизводственнэ цех горэу гъэбылгыгъэIэ лажэщтыгъэм, IэIыб

къэралым къыкIыгъэхэм Iоф шашIэзэ полицем иIофышIэхэм къаубытыгъэх.

— Охътэ гъэнэфагъэм учетым хигъэуцонхэу ыIозэ къэкошыгъэхэм

ятхылгъэхэр предпринимательым аIихыщтыгъэх ыкIи ахэр еж ыIыгъыщтыгъэх. Ау кощын IофхэмкIэ къулыкIум къэбар шьыпкIэр лгъигъэIэсщтыгъэп, — къыхагъэщы республикэм хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ ипресс-къулыкIу иIофышIэхэм.

Хэбзыхуагъэ димыштIэу Урысые Федерацием игъунапкъэхэр къызэпызычыгъэхэр къэралыгъом рагъэкIыжыгъэх. Уголовнэ Iофыр хыкумым зэхифынэу IэIагъэхьагъ.

Хэбзэнчъэ зещакIо къаубытыгъ

Темыр Осетием щыщ хульфыгъэу хэбзэнчъэу спирт литрэ 500 зезыщэщтыгъэр гъогурыкIоныр щынэгъончъэнымкIэ АР-м икъулыкIу иIофышIэхэм къагъэуцугъ.

Мы мазэм и 3-м чэщым сыхьатыр 12 хуынкIэ такыкIи 10 иIэжъу псэупIэу Ханскэм автомобилэу ВАЗ-2108-рэ зыфилорэр гъогурыкIоныр щынэгъончъэнымкIэ къулыкIум ихэушъхьафыкIыгъэ взвод иIофышIэхэм къагъэуцугъ. КъулыкIум къызэрэщытаIуагъэмкIэ, ар зезыфэщтыгъэм дэгущыIэхэ зэхьом, зэрэгумэкIырэм гу лъатагъ, упчIэу ратыхэрэмкIэ джэуапхэр зэхэуфыкIыгъэу къытыжыщтыгъэхэп. Джащ дэжым машинэр къаплгы-ханэу инспекторхэр фежыагъэх.

Шыхьат нэгъыритIу щыгъэу автомобилыр къызаплгыхьэм, ащ ыкIоцI, IэпIэгъэтилытыпIэм литрэ тфырытф зыфилорэр бэшэрэби 100 къырагъотагъ, ахэм арытыгъэ псышъом спиртымэ къыхэуштыгъэ. Водителыр хэгъэгукIоцI IофхэмкIэ Мыекъуапэ иотдел къынагъэсыгъ, зэрищэщтыгъэри къыIахыгъ. Зэхэфынхэр макIох.

Адыгэ лъэпкъым тыфэлажъэ

БэмышIэу Адыгэкъалэ зэхэсыгъо гъэшIэгъон щы-кIуагъ, тигъэзети ащ фэгъэхьыгъэу къыщыхэты-утыгъагъ. Адыгэ Хасэм идэкIыгъо зэхэсыгъоу ар щы-тыгъ. Адыгэ лъэпкъым инеушырэ мафэ зыфэдэщтым ыгъэгумэкIыхэу Хасэм игъэцэкIэкIо комитет хэтхэр, хабзэм ылъэныкIэ АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэIыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырIэ зэ-пхыныгъэхэмкIэ ыкIи хэутын IофхэмкIэ и Комитет ит-хьаматэу Шъхьэлэхьо Аскэр, АР-м ыкIи Пшызэ шьолгыр ащыпсэурэ быслымэнхэм ямуфтиеу Къэр-дэнэ Аскэрбий, Адыгэкъалэ иадминистрации ипащэу Хьатэгъу Налбий, Адыгэкъалэ и Адыгэ Хасэ ипащэу Абыдэ Хьисэ, нэмыкIыбхэр зэрэугоиыгъагъ. Зэхэсыгъом ибысымыгъэр Абыдэ Хьисэу щытыти, Iофыгъо шъхьалэу зытегушылагъэхэм ягугъу ащ къед-гъэшIыгъ.

— **Хьис, о Дунэе Адыгэ Хасэми, тэ тихаси ягъэ-цэкIэкIо комитетхэм уахэт, язэхэсыгъохэм уахэлажъэ. Ахэм сыда зэратегыщтыгъэр Адыгэкъалэ щыкIогъэ зэIукIэр?**

— Тидэ тыщызэIукIагъэми лъэпкъ Iофыр ары тызытегу-щылэрэр. ТикIалэхэм тишэн-ха-бзэхэр аукохэ зэрэхьугъэр, мы-хьунхэр зэрэшIэхэрэр умысы-гъэн зэрэфаер, анахьэу ешъуа-гъэхэу машинэхэр зэрафэхэзэ, ежхэми, лIакъоу къызхэкIы-гъэхэми тхьамыкIэгъошхо къа-зэрэфахьырэр ары. Зы кIэлэкIэу кIодыгъэм унэгъо псау дэкIоды, лъэпкъымкIи зэрарышхо мэхьу. ЗикIалэ зышIокIодыгъэм иунэ насып илгыжырэп, иуна-гъо зэхэзы. Сыд фэдизрэ тидэ-лэжыагъэми, сыд фэдизырэ игугъу тшIыгъэми нахьышIум ылъэныкIэ зэхьокIыныгъэ-хэр зэрэтимылэхэм, хэкIыпIэхэр къэгъотыгъэнхэ зэрэфаем зэхэ-сыгъом тыщытегушылагъ.

Тильэпкъэгъухэр зыщыпсэ-ухэрэ Сирием зэошхо зэрэщы-кIорэр зэкIэми тэшIэ. Ащ къы-кIыжыхэрэм IэпыIэгъоу ара-тырэр зыфэдэм, ащ тэри тызэ-рэхэлэжъэн фаем, хэкIыпIэу щыIэхэм тыздэяусагъ. АщкIэ дэгъоу тигъэгъозагъ Шъхьэлэ-хьо Аскэр. Дин Iофхэм къагеу-

щылагъ Къэрдэнэ Аскэрбий. Непэ диным пыщэгъэ ныбжы-кIэхэр нахьыбэ хьугъэх. Зы лъэныкIомкIэ ар дэгъу — ахэр ешъохэрэп, мыхьун ашIэрэп, алорэп. Ау аужырэ уахьтэр пштэмэ, цIыфхэр лъэшэу къы-гъэгумэкIыгъэх дин экстремиз-мэу ткъош республикэхэм ары-лыы хьугъэм. Ахэм афэдэу тэ тикIалэхэми тхьамыкIагъо горэ къапкъырыкIыкIомэ зыфэпIо-щтым фэдэу егупшысэх. Ари зи арэп къызэрэхьун ылъэкIы-щтыр. Непэ зэкIэ рэхьат пшIо-шIызэ, ошIэ-дэмышIэу быр-сырхэр къэжъунхэри пшIэхэнэп. МашIор къыппэчыжъэу къып-шIошIыгъэми, жьыбгъэм ар къыпфихьэу мэхьу. Ау тызгъэ-гушIорэр мыхьом-мышIэхэр зыгу къэкIын фэдэхэр тикIа-лэхэм зэрахэтымылгъагъорэр ары. Сэри мэщытым ськIоу мэхьу. БэмышIэу сызэкIом, сы-хьатитфым къехьурэ гушыIэгъу адысилагъ адыгэ кIалэхэу ащ кIохэрэм. Теубытагъэу къэсIон слъэкIышIт узыщыщынэн фэдэ Iофыгъо ахэм япхыгъэу джыр-кIэ Адыгэкъалэ зэрэдэмылыр.

— **Быслымэн дин къаб-зэм рылажъэхэзэ, адыгэ шэн-хабзэхэр цагъэзы-хэзэ псэухэрэр мымакIэу адыгэмэ къахэкIы хьугъэ. Ащ фэдэмэ тхьамыкIа-гъохэр къызыдахьын**

альэкIыщтэу бэмэ алы-тэ.

— АР-м ыкIи Пшызэ шьол-гыр ащыпсэурэ быслымэн-хэм ямуфтиеу Къэрдэнэ Аскэр-бий къызэгущыIэм къыхигъэ-щыгъ быслымэн динымрэ адыгэ шэн-хабзэхэмрэ зэголь-хэу, ахэм арыгъуазэхэзэ зэрэла-жъэхэрэр, шэны афэхьугъэ быс-лымэн динэу щыIэм зэрэте-мыкIышIтхэр. УпчIэу фэдгъэу-цугъэмэ джэуапэу къариты-жыгъэм къегъэлыагъо ащ цы-хьэ фэшIынуу зэрэщытыр.

— **БэмышIэу дин зэIукIэ Кошхьэлэ районым щы-зэхашэгъагъ. Ащ Iофы-гъо шъхьалэу къыщалэгъ-гъэмэ ащыщ хьадэ фэлэ-фашIэхэм япхыгъэ мэфэ IофитIур, илгъэ Iанэр щыгъэзыегъэнхэм игъо къэсыгъэу, ар цIыфмэ къыхьылэкIы хьугъэшъ. Мы Iофыгъоми бэ къы-гъэгумэкIыгъэр. Зыхэм ар ашIотэрэз, адрэхэм сэ сшIэщтыр нахь сшIэн, адыгэ шэн-хабзэм щы-цэу хьэгъэшъ, згъэцэ-кIэщт аIо. Сыд фэдэ еплъыкIа о а Iофым фы-уилэр?**

— Тэ тизэIукIэ Адыгэ Хасэр арыти зэхэзыщагъэр мы Iофым игъэкIотыгъэу тытегушыIэнэу хьугъэп. Арэу щытми, сэ сие-плъыкIэ къэсIон. Къын къыз-фэкIогъэ унагъом хьадэм ифэ-Iо-фашIэхэр апэрэ мафэхэм ыгъэцэкIэнхэр Iофыгъошхоу

щыт. Ащ тефэу гъомылапхэр бгъэхьазырынышъ, нэгъырэ шъэ пчыагъэр бгъэшхэныр зы Iофыгъо икъущтыгъ. А Iофы-гъуитIур зэдэшIэныр къыра-мыгъэкIоу цIыфмэ зэблэхуны-гъэхэр ашIыгъэх. Апэ хьадэу телым ифэIо-фашIэхэр агъэ-цэкIэх (тятэмэ алощтыгъ хьа-дэр бгъэтилыгъэ, бэным екIужь-мэ, хьадэри къын зытелъ уна-гъори мэрэхьатыжыых). ЕтIанэ, шэт (щыгъын) Iухыжым тефэу амалэу лIакъом иIэм елгыты-гъэу гъомылапхэм ишIын ыуж ехьэх. Тхьэм елгъэIух, духьэхэр зиIунай зыхьожыгъэм къы-фахьых, бисимлахь аIо. Ащ ыуж мэфэ IофитIур зытешIэкIэ шы-мыIэжым игупсэхэр зэрэуго-ихэшъ хагъэунэфыкIы.

Ащи къэбар шъхьаф пылъ: мэфэ IофитIур зытешIэкIэ шы-мыIэжым ыпсэ щагум дэкIы-жы, къэлапчыэхэр зэфашIы-жыых. Ыцыпэ къэууытын умылгъэIынэу мыхэм филосо-фие ин ахэлъ. ЩымыIэжым псэпэшIагъэхэр бэу иIэмэ шIу фыщылы. Цыфмэ аIо, хьадрыхэ узыкIожыкIэ зымы ипсэпэ-шIагъи игунахьшIагъи къыуи-тыштэп, о къэулэжыгъэр ары пфыщылыр. Сыда ащ къыбгү-ригъалорэр? Ащ къыкIырэр уцэ-Iэфэ нахьыбэу шIу зэрэпшIэн фаер ары. ЕтIанэ, хьадрыхэ хьатыр тэлэшъ щымыIэжым ыцIэкIэ шIухэр тэшIэх, сэдэкъэ тэты. Ащ псэпагъэу къыхэкIы-рэр щымыIэжым ыпсэ лъыд-гъэлэсы тшIоигъу. Мыхьунхэр, гунахьэхэр тымышIэ тшIоигъу, щымыIэжым ышъхьэ «къе-тымыгъэпхьуатэу» тыпсэунэу тыфай.

Хэти игупсэ дунаим зехьыжы-кIэ, ар зыхэхьагъэмэ ямыхьопсэунэу къэнагъэмэ фашIэнэу альэкIыщтыр зэкIэ фашIэ. Ар зэхэзымышIагъэм, зыпэ къы-мыкIыгъэм уехьопсэунэу щыт, Тхьэм къын къемыкIоу бэрэ щегъал, хэти гугъу имыIэу. Мы зигугъу къэсшIыхэрэр пытэу тиадыгэ шэн-хабзэмэ ахэлъы хьугъэх, илгъэсыбэкIэ псыхьа-гъэх. Ащ къыгъэлыагъорэр ады-гэ лъэпкъым шIошъхьуныгъэ зэрилэр, а Iофыгъохэм екIолэкIэ гъэнэфагъэ зэрафариIэр ары. Ар Дин Хасэми, Адыгэ Хасэми зэшIуахын Iофэу щытэп. Цыф-мэ игъоу залгытэкIэ зэблэху-ныгъэхэр ашIышIтых.

— **Адыгэ быракъым ыкIи адыгэ шъуашэм ямафэ-хэр гъэнэфэгъэнхэм зэ-хэсыгъом ягугъу щышъу-шыгъэу ары сызэрэщы-гъуазэр.**

— Ары, а мафэхэр Адыгэ Хасэм ыгъэнэфагъэхэу хэтэгъэ-унэфыкIых, ау ахэр республи-кэ мэфэкIыкIэ алгытэнхэу ты-фай. Непэ тильэпкъыкIэ зымы ичIыфэ ттемылгъэу тшъхьэхэр Iэтыгъэу, пагъэу тыщылэн тыфит. Ар къытфэзышIагъэхэр ты-къызхэкIыгъэхэр ары. Тишэн-хабзэхэмкIи тишъуашэкIи ты-зэтэгъэпсыхьагъ. Зымы тенэ-цIырэп, тэ зэкIэри къытэнэцIы нахь. Къэнэжырэ закъор — шъуашэмрэ тикIэнырэ тымы-гъэкIодыхэу тарыпсэунэу ары. Адэ сыда тэ ащ фэдэ мэфэкI мафэхэр къэралыгъо мэфэкIхэу зыкIытимыIэщтхэр?

— **Хьис, ышъхьэ ифедэ IофкIэ хасэр къызфигъэ-федэным пымылгъэу, лъэпкъым чанэу фэла-жъэхэу Адыгэкъалэ ба щыпсэурэр?**

— ЩыIэх ащ фэдэ адыгэ кIалэхэр. Сэ тилофхэмкIэ анахь упчIэжъэгъу сшIырэр Ерэджы-бэкIо Аслъан ары. Сыд фэдэ лъэпкъ Iоф ыуж тыхьагъэми, ар чанэу къыхэлажъэ, ишIогъэшхо къегъаIо. Советым сэш фэ-шъхьафэу хэтых ХьакIэгъогъу Казбек ыкIи Къэбэртэе Адам-рэ Аскэрбийрэ. КIэлэкIэхэмкIэ къыхэзгъэщыхэ сшIоигъу Тхьа-гъэпсэу Байзэт, ШъхьэщэкIо Заур, Шэуджэн Тимур, Хьакъуй Руслъан, Хьатэгъу Руслъан. Ахэр лъэпкъым къырыкIогъым ыгъэгумэкIыхэу щытых. Сэ сикIалэу Абыдэ Артури лъэпкъ Iофхэм апыщагъэ зэрэхьугъэм сегъэгущIо, пчыхэрэ иныб-джэгъухэр игъусэхэу тиунэ адыгэмэ ятарихъ зыфэдагъэм шытегушыIэх, ащ елгытыгъэу непэрэ мафэм узэрэпсэунэу щытым, зызэрэтыужыжыын фаем зэдеусэх. Арышъ, игъо къэсмэ тачIыпIэ ихьаштхэр хьазырхэшъ, тыгу дгъэкIоды-рэп, адыгэ лъэпкъым ахэр тэш фэдэу фэлэжъэщтых.

— **Тхьауегъэпсэу.**

ДЭРБЭ Тимур.

Сурэтым итыр: Абыдэ Хьис.

ЫпкIэ хэмыльэу...

Урысые Федерацием шыпсэу, зыныбжы илгъэ 18 икыгъэр поликлиникэм екIолIэнышъ, ипсауныгъэ изытет зэригъэшIэн, уплэкIунэу аригъэшIыгъэхэм къагъэлъэгъуагъэм ымыгъэрэзэнэу шытымэ, терапевтым екIолIэн амал непэ иIэ хыугъэ. Ащ фэгъэхыгъэ унашъоу УФ-м псауныгъэм икыуэхумэнкIэ и Министерствэ къыдигъэкIыгъэм мзасэм и 3-м къышчыублагъэу кIуачIэ иI.

Ащ къызэрэщIорэмкIэ, пэшIорыгъэшъу псауныгъэм изытет ауплэкIуныр цыфым уз иIэ хыугъэмэ, ар хэмыужыныхъэзэ къыхэгъэщыгъэным фэгъэпсыгъ. ГушъIэм пае, непэ ыпкIэ хэмыльэу флюорографии, маммографиие ышIын, лтыр ауплэкIунэу ытын, лыдэкIуаер зыфэдызыр цыфым зэригъэшIэн фит. Ахэм яшIуагъэкIэ тхыаблхэм изытет, ынэхэм уз гъэнэфэгъэ яIэ хыугъэмэ, шъоушыгъу узыр къеолIагъэмэ, ыгу, илгъынтфэхэм язытет, нэмыкIэу къеузыгъэ шыIэмэ зэригъэшIэн ылтэкIышът.

ПэшIорыгъэшъ уплэкIунхэу цыфым Iоф зышIышIэрэм епхыгъэу зэхашхэрэр илгъэситIум зэ ашIымэ икыушът. Ащ сыда хыхъэхэрэр? Пстэумэ апэу ипсауныгъэ изытет анкетэм иптхэшт, нэужым уилгъэагъэ, пщэчирэр зыфэдызыр зэрагъэшIэштых. Ащ ыужым лыдэкIуаер ашышът, холестеринэу, шъоушыгъоу лтым хэлтыр зыфэдызыр ауплэкIушът, флю-

орографиер уагъэшIышът. Бзылфыгъэхэм маммографиери шIокI имыIэу акIу, нэжъ-Iужхэм агухэм, ялгъынтфэхэми язытет ауплэкIу.

УплэкIунхэр зыхуххэрэр терапевтым дэжъ макIох. Зэфэхьысыжъэу ащ ышIыгъэхэм къапкырыкIызэ, шъхадж ипсауныгъэ изэтэгъэуцожьынкIэ ищыкIагъэр къэнафэ.

ЗаводыкIэм Iоф ышIэу ригъэжъагъ

Къуаджэу Кошхыаблэ шэ заводэу шагъэпсыгъэм илгъэсыкIэм иапэрэ мафэхэм къашегъэжъагъэу Iоф ышIэу ригъэжъагъ. Мы лгъэханым заводым зы сменэу Iоф ешIэ, сменэ пэпчэ шэ килограмм мини 10-м къоэ зэфэшъхьафхэу, тхъоу ыкIи шатэу зы тонн фэдиз ахэшIыкIы.

Шэ заводыр тагъэкIэ транспортыр зышIагъэцэкIэжышътыгъэ станцием шагъэпсыгъ. Ащ ищыкIэгъэ оборудованиакIэр чIагъэуцауагъ. Бэрэ пэмыгъэу шэм хэшIыкIыгъэ гъомылапхъэу къыдагъэкIырэр джырэ лгъэханым диттэу зэралгъащтыр къэзышIышът оборудование къаIэкIэ хышът.

Джыдэдэм заводым шылажъэрэр нэбгырэ 16. КIуачIэу иIэм къыхахъоу къэс IофшIаIохэм япчъагъэ нахъыбэ хъуэ, нэбгырэ 25-м нагъэсынэу къыдалгъытэ.

Заводым ипашхэм шэм хэшIыкIыгъэ гъэщ зэмылэужыгъохэм яIугъэкIын фэгъэхыгъэ

Iофыгъохэр зэшIуаххэу рагъэжъагъ. КъызэралорэмкIэ, къыдагъэкIырэм ипчъагъэ хэшIыкIэу хахъоу зыригъажъэкIэ, къалэхэу Москва ыкIи Санкт-Петербург алэIагъахъэу аублэшт.

Кошхыаблэ районым мэкъу-мэщымкIэ игъэлорышIаплэ ипашъу Сэмэгъу Заур къызэриIорэмкIэ, заводыкIэу Iоф зышIэу езыгъэжъагъэм районымкIэ мэхъэнэ ин иI. Районым икыоджэ псэуплэхэм чэмэу ашахъухэрэм шэу къаIахырэр фэшъхьафхэм арамышхъэу заводым къыIэ-кIагъахъэзэ ашIыным иамалхэр шыIэхэу хыугъэ.

ЗэрэрахъухэрэмкIэ, заводым сменишъу Iоф ышIэу агъэпсышът. Арэушътэу зыхъукIэ, шэ тонн 30-м ехъум гъэщ зэфэшъхьафхэр хашIыкIыхэу хыугъэ. Районым шыпсэухэрэм чэмхэм шэу къаIахырэр заводым къыIэкIэханым фэшI ахэр зэраллэштхэ пунктхэр районым къышчызэIуахышътых.

(Тикорр.).

НАХЪЫЖЪХЭМ
КЪАIОТЭЖЪЫПхэнэе Сыхъатчэрые
пыль къэбархэр

Пхэнаехэр лIэкъо макIэхэу, Къэбыхыаблэ унэгъуитIу нахъ мыхъухэу шэпсэух. Джыра-къые зы унагъо дэс. Къэбэр-тэе чылэу Фэдзи унэгъуитIу зэрэщыпсэурэр ащ шышхэм къытаIуагъ. Къэбыхыаблэ Пхэ-наехэм къахэкIыгъэхэу, Чачыхъу ыкIохэу Долэтрэ Мосэрэ ублэплэ еджаплэм къышчы-реджагъэх, ахэр шыIэжъхэп. Пхэнэе ПэтIые-хыаджэ текIы-гъэхэу Мыхъамодэ, Къадыр ыкIи Абраш Хэгъэгу зэошхом хэлъжъагъэх. Мыхъамодэ фронт-ым шыфэхыгъ, Къадыррэ Абрашрэ псаоу къыхэкIыжы-гъэх шъхъае, ахэми ядунай ахъожьыгъ.

Мы лIакъом игугъу къэс-шынынэу зыкIэхыугъэм лгъапсэ фэхъугъэр лIы цIэрыIоу шыIэ-гъэ Пхэнэе Сыхъатчэрые къы-тегушыIэхэу, шIукIэ къыха-гъэшъу цыфхэм къызэрэхэ-нагъэр ары. Ащ къэбар гъэ-шIэгъонэу пылгъэр нахъыбэм-кIэ цыф зэхыхъэхэм къашаIуа-тэщтыгъэх. Адыгэхэм «уцIы-кIуэзэ плгъэгъугъэхэмрэ зэхэп-хыгъэхэмрэ пшыгъушъэштхэп» зыфалорэм зыгорэ хэмыльэу шытэп.

КъызэралотэжыбэрэмкIэ, Сыхъатчэрые лIы цIэрыIоу, гушхо кIоцIыльэу шытыгъ ыкIи къарыушхо хэлъыгъ. ЛжэкIо цыфхэм гъусэ пыгъэу яIагъ. Жэбэз кIабзэ Iулыгъ. Уиныбджэгъушътми уиблэгъ-шътми фэдэ шыIагъэп. Хъяр зилэми, нэшхэигъоу къызфэ-кIуагъэми ишIуагъэ римы-гъэкIэу къызэрэхэмыкIыгъэр нахъыжъхэм къалотэжы.

Ау пэщэ IэнатIэхэм алутхэм Пхэнаер агу рыхышътыгъэп. БэзджэшIагъэ горэ агъэунэ-рыгъэмэ, имылажъэми ар зилэшIагъэр Пхэнаер аруу алгы-тэщтыгъэ, къэбар нэпцIхэри фэгъэлъушътыгъэх. Ары къэс апэу агъэтIысырэмэ ашышътыгъ. Ар мызэу-мытIоу хыапсым чIэ-фагъ, ашътэу шытыгъэми, хы-кумыр Iофым зыхаплэкIэ, лажэ зэримыIэр ыгъэунэфыти къатIупшыжышътыгъ. Ты-

ралгъэхэу пIалгъэр ымыухызэ къычIэкIыжышътыгъэуи къа-Iотэжы.

Сыхъатчэрые зэкIэми шIу алгъэушътыгъэп. Анахъ пый гъэнэфэгъэу иIагъэхэм ащы-щыгъ Хъакурынэ Тыгъужь. Ар Хъакурынэхыаблэ икыоджэ тхыамэтэгъэми, ащ игъунэгъу чылэхэу Къэбыхыаблэ, Хъа-тыгъужыкIыуае, Мамхыгъэ къыгъэгъунэхэу шытыгъэн фае.

Пхэнаер агъэмысэу, хыку-мым иIоф ыIоу хыапсымкIэ пIалгъэу тыралгъагъэр ымы-ухызэ къызэрэкIожьы зэпыты-рэр къоджэ тхыаматэм ыгу ри-хышътыгъэп. Илгъэси 10 ты-ралгъэи Сыбыр зашхэм мээзэ заулэ нахъыбэ къэмытыгъэу къызэригъэзэжыгъэр зызэхэ-хым, «ар къыздимыкIыжыын чыплэ язгъэшъ» ыIуи, икIэры-кIэу аригъэубытыжыи, иIоф алуи илгъэси 10-кIэ Iуащыжы-гъагъ. Анахъ хыапс Iае горэм чIагъэтIысхыгъагъ, ау ащи бэрэ чIэсыгъэп.

Бэрэскэххо маф. Чылэ зIу-кIэу зэхашагъэр зыфэгъэхы-гъагъэр къоджэ тучаныр зра-тIэкIыгъэр ары. Хъакурынэ Ты-гъужь пчэгум итэу, шыу къа-мышш утIонкIагъэр ыIыгъэу, губжыгъэу мэкъэ гъэлъэшы-гъэкIэ адэгъушъIэ. «Тучаныр зыхъункIагъэхэр ПшызэрыкI къыкIыхи къэкIуагъэхэп, ар зилэшIагъэхэр мы чылэм шы-мышхэу пIон плэкIышътэп. Къашъуло шъузэгъуафэхэрэр!» Цыфхэм алоштыри ашIэштыри ашIэрэп. ЗыхъункIагъэхэр ашIэ-ми, сидэушътэу къаIошъта? Уахътэр макIо. КъекIолIагъэ-хэр езышъыгъэх, пшыгъэх. Ауэ къоджэ тхыаматэм бзылфы-гъэ зэхэхтэм нахъ апэблагъэ зышIыгъ. Шъуз дахэ горэм екIуалIи текууагъ: «А хыабзы уд, зыкызогъэдахэшъ ушът, мы джанэр зыхэшIыкIыгъэ шэкIыр тыдэ къипхыгъа?» ыIуи, шыу

къамышымкIэ Пхэнэе Сы-хъатчэрые ишъхыгъэуэ бзыл-фыгъэм иджэнакIэ къыдидзы-ягъ, ащ тетэу цыфхэм янэ-рылгъэгъоу шъхыэкIошхо ри-хыгъ. Ардэдэм шхончэо макъэ къэлугъ. ЛгъагIэ горэм тетэу зэлукIэм къахашъу акIыб дэ-тыгъэ Сыхъатчэрые Iашэ къы-зыкыуихи къызеом, Хъакуры-нэм ынэкIушъхъэ къытыри-гъафи, ыIупшIэкIэ шэр къыхэ-кIыжыгъ. Къоджэ тхыаматэм ишыонзэтэлгъэу чыгым еп-хыгъэм пынклэу зыридзи, Пхэ-наер чылэм дэкIыгъ. Тхыаматэм шы дэи иIэнэ, нэмыкI шыоу лгъэжъагъэхэр кIэханхэ амы-лгъэкIэу алэкIэкIыгъ. ЗыдэкIуа-гъэри амышIэу, зышъыпсэурэми цымыгъуагъэхэу охътэ бэкIае тешIагъ.

Бжыхъэ пчыхъэ шIункIым тефэу урам тIуакIэм рыкIорэ сэдэкъэхэдзыр Хъакурынэ Ты-гъужь иунэ шагу дэхъагъ, пчэм теуагъ. Шъузыр къызе-кIым зыгорэхэр сэдэкъэу кы-ритыгъэх. Сэдэкъэхэдзыр хэр къехъакъуэзэ шагум къыдэкIы-жынынэу къежъэжыгъэу, икIэ-рыкIэу ыгъэзэжыи шъузым елгъэлугъ нычэпэ яунэ ригъэ-лынэу. Ыгу къегъуа, яунэ ко-ридор дигъэллынэу шъузыр къезыгъыгъ. Арэушътэуи ышIыгъ. Бзылфыгъэм ишъхыгъэуэ Хъакурынэ Тыгъужь чэщны-къохэм адэжъ къызыхэкIы-жыым риIуагъ сэдэкъэхэдзыр коридорым зэрэдигъэгъолъ-хыагъэр.

— Ащ фэдэхэр умышIэх. Зы-шышъыр умышIэу унэм къыб-гъэхашътым уфэсакъын фае. Хэтэ зышIэрэр, ар мысэдэкъэ-хэдзынкIи мэхъуба, — ыIуи ишъуз пхыашъу дэгъушъIагъ.

ЧэщныкIоу ужым Пхэнаер мэкIэ-макIэу къэтэджи, Хъаку-рынэр зэрылгъэ унэм икIошъагъ. КIэрэхъуапэр ыжэ риубытылIи, лIэу чыерэр къыгъэушътыгъ.

«Куохъау къэмышI, зыкъызэрэбгъэ-хыеу уиIоф сшIэшт. Пхэнэе Сыхъатчэ-рые ошIэмэ, ар сэ-ры. Сэ мы хэгъэгум сисыжынынэу амал силэжъэп. Пыйхэр силэх о апэ узэритэу. Сибын-унагъо мы хэгъэгум ишъыжы-нэу ары гухэлъэу силэр. Ар сымыгъэ-цакIэу зымы сыкло-шътэп. О ар къыз-кIыуаслорэр утхыа-матэшь ары, зэ-шIокI уимыIэмэ уадэжъ сы-къэкIошътыгъэп. Охътэ башэ темыгъашIэу сишъхыгъуси, сяни, сисабыйхэри зэгъусэхэу хы ШIуцIэ Iушъом къырябгъэ-шIэлэжынынэу сыфай, къухыап-кIэри къяптын фае. ПIалгъэу къыостырэр тхыамэфитIу. Джар зыбгъэцакIэкIэ, сишъ-хыгъэуэс къепхыгъэ шъхыаклор къышфэгъэгъунэу гушъыIэ осэ-ты. БгъэцакIэрэп ныла, упсэ сIэмычIэ илгъ. Арышъ, егуп-шыс. ТIопсэ къухъэуцупIэм дэжъ къызыдыбгъэщэштхэр».

Джа гушъыIэхэр теубытагъэ хэлъэу риIохи, тхыаматэм иунэ Пхэнаер къыкIыжыгъ.

Зыфилотэ пIалгъэм тефэу Хъакурынэ Тыгъужь иунашъо-кIэ Сыхъатчэрые иунагъо хы ШIуцIэ Iушъом рацэлIагъ. Ащ тетэу Тыркуем унагъор кIо-жыгъэ. Сыхъатчэрые къыте-кIыгъэхэр хыкIыб хэгъэгум зэрэщыпсэухэрэм сышыгъуаз.

Зигугъу къэсшыгъэ къэба-рыр 1993-рэ илгъэсын Тыркуем, Стамбул тиунэкъошхэм адэжъ сызэкIом къышчызэхэсхыгъ. КъысфэзыIотэагъэр илгъэс 80 зыныбжы ныоу Пхэнэе Саный. Ар Шымыгъэхъуэм япхъоу Пхэнэе унагъом шышъ. Адыге-им сышышъу Тыркуем сыкы-зэрэкIуагъэр телефонкIэ зыра-

Иом, къалэу Самсун игъунэгъу адыгэ чылэ горэм къыкIи къэ-кIуагъ. Арыти ыгъэшIэгъуагъ Шымыгъэхъухэр Кавказым зэрисхэр. «Адэ, Пхэнаехэр шыIэхэа укъыздикIыгъэм?» — ыIуи къызеупчIэм, есIуагъ а сыкызышъыгъуэ чылэм унэгъуитIу зэрэдэсыр, къэбэр-тэе чылэми зэрэщыпсэухэрэр.

— Тэ тиллакъокIэ Пхэнэе Сыхъатчэрые тыкытекIыгъэу ары зэралорэр, — ыIуи унагъом икыкIыжыкIэ хыугъэри къыс-филотэагъэ ным.

Нэужым Саные ыкыоу Пхэ-нэе Экрем Мыекъуапэ къэ-кIуагъ, тэдэжъ мэфи 10 шылагъ. Къэбыхыаблэ Пхэнаехэм алуз-гъэкIагъ. Стамбул шэпсэу. Адыгеир ыгу рыхыгъэу ыгъэ-зэжыгъагъ.

КъызэрэсIуагъэу Пхэнаехэр адыгэ къоджымэ ащэпсэух. Фэдз шышъу Мыекъуапэ шып-сэурэ Пхэнэе Амэрбий къызэ-рилорэмкIэ, ячылэ дэс Пхэна-ехэр кIэмыгеу лгъэныкъом къы-кIыгъэхэу нахъыжъхэм къаIуа-тэу зэхихыгъ.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.
Сурэтым итыр: Пхэнэе Эк-рем.

Цыфыгъэр лъапсэу гъашлэм илэшт...

Аужырэ илээс зыбгъупшым Югославиём, Мысыр, Иран, нэмыкхэм ащыклогъэ заохэм, непэ Сириём (Шам) щыкlorэм цыфхэм къафыхьэрэ тхьамыклагъохэм рэхъатныгъэр тlэклахэу, тшъхэкlэ инэу тагъэгумэкlэу кытлэуэсых. Хэкlуадэхэрэм тыгу афэузы ...

хьакlэ-къуакlэхэр, шъуижъа-лыммыгъэ сьд пае кытфэшъу-хьы? Сьд цыф лъапкъа шъу-кызыхэкlыгъэр?! Ным ибы-дзыщэ кышъуlуамыгъафэу, бэджэшъ набгъо шъо шъуа-плугъа? Кушъэ орэди кышъу-лыммылэсэу, апч klocл нэкlым шъукыхъухъагъа? Шъузэрэ-цыфыр шъо шъушыгъупша-гъэу зыбзэ шъумышлэ, кы-шъушымыхъагъи, зыхъакъ шъу-темылгъи шъоукlы, шъогъэсты, хым чlешъогахъэ.

Сьд илэжъагъа мы щылъ сабыим?! Бзыужъе цыкlу-хэу уцым щыупхъухэрэм ар адэджэгоу цагум дэсыгъ. Ны бгъэпэ фабэм ар чlэфэжъы-штэп, ар ятэ ыкуашъуи щыу-джыжыштэп...

Мы лъыжым лажъэзэ игъа-шlэ кыыхъыгъ — шlу фэ-шъхъаф ымышlэу дунаим те-тыгъ!

Мы пшъэшъэ цыкlур дэкlо lэзагъ... Шlушъэгъу орэдыр ыгу кылкlэу, нысэщэ джанэ ащ зыфидыжъэу, рэхъатэу иунэ дэу ар исыгъ...

Мы клалэм кышъэнэу неущ цытыгъ ...

Мы купыр шхэу lанэм пэ-сыгъ ...

Ышъо мы нысэм сабыл хэлъыгъ ...

Пхъорэлъф цыкlум орэд кыфифоу мы ныор кушъэм клэлъырысыгъ ...

Къалолъ, укlакlу, зыпсэ хэп-хыгъэу збгъодэлъэу мы щылъ-хэм уихъакъ телъэу зы цыф

ахэтэ?! Е уиунагъо ыгъэкlо-дынэу кыпшъхъэрхъагъэ мыхэм ахэтэ?!
Уинэпl джэуапхэр тфызэхэ-хыжърэп. Зэрэдунаеу шъып-къэр ашlагъ: «Машlор збдзы-хи хэкужэ о пшlыгъэхэм са-быйхэр апlухэр, мамырэу псэ-ухэу ячlыгу исыгъэх!»

Шъууцу, укlакlохэр, зэ зы-къэшъушlэжъ! Тхьэм ычlыплэ шъо зижъугъэуцагъэу шъуи-шэн-зекlуакlэхэу цыфыгу фэ-мыштэхэрэр, хьакlэ-къокlагъэу шъуихабзэ хэлъхэр, нэйпсы-ягъэу мылкъум фышъуилэр ЦЫФЫГЪЭ шъапхъэхэм апэ-жъугъэуцузэ зэрэдунаеу зlэ-шъогахъэ.

Ау, сшlошъ мэху ар кы-жъудэхъуштэп! Мурад шlой-хэм ягъо икlыгъ! Зэрэду-наеу шъурашlыкlыгъ, цыф лэжъакlохэм агу кышъу-щыкlыгъ!

Сицыхъэ телъ цыфы-гъэм ыкlуачlэ! Ным игу-кlэгъуи, тым икъарыуи, зэш-зэшыхъухэм ягугъэ къабзи, шъом хэлъ сабым пышылэ насыпи къарыу гъунэнчъэхэу кышъушъу-уцущытх. Къызэкlэнэштых шlум фаблэрэ тэпхэр! Пы-тэштых мамыр такъикъ-хэм яlэпшъэ-лъапшъэхэр! Заом имашlуи агъэкlосэшт! Цыфыгъэр лъапсэу гъа-шlэм илэшт!

Ныгум тефэ...

Непэ Сириём (Шам) къалэхэр щакъутэх, къуаджэхэр щакъэстых, зао щэкlо. Тилъэпкъэгъоу исхэр кы-нышхо хэфагъэх. Адыгэ бзылфыгъэу зы ракетэ огъукlэ, зы нэгъэуплэплэгъукlэ, зиунагъо, зилэ-хылхэр, зигъунэгъухэр, зикъуаджэ, зимылъку зы-шlуагъэкlодыгъэу, хылыгъэу улэгъэ кyo закъоу псаоу къэнагъэр мээым щызыгъэбылъэу чэщ-мэфэ заулэ-рэ хэсыгъэм ыгу цыкlу щышlагъэр, ащ клэхэкlыгъэр сьд щэчалъэкlэ тшын тлэкlына?! Заом имашlо икlэгъэстакlомэ, нэбгырэ тхъапша хъадрыхэ машэм зы мафэм, мазэм, илээсым рагъафэрэр! Гупшысэ хылыгъэхэр гур афызэу шъхъэм къетаджэх...

Ошlа, укlакlор, игупси, ипый, хэт щыщ цыфи кыпшlуухъу-мэхэу, псэемыблэжъэу, ыгу иджэмакъэ ренэу фэшъыпкъэу, уигъогу сакъэу ныр зэрэтэ-тыр?! Хъадэгъу зехъэхэу щэу о бдзыгъэхэр ащ ыгу тефэх, хэ-тlысхъэх, кышъэх — гъэшlэрэ тыркхъэхэу ыбгъэ хэжъагъох.

Еплл, еплл, укlакlу, саугъэт бзэмлэу, зыпсэ хэпхыгъэхэм ахэт бзылфыгъэм. Лъэпкъым ынапэу, цыфхэм ялъапlэу, ныбжыкlэ купхэм щысэ афэ-хъоу Гупсанэ игъашlэм псэоу щылагъ. Ны лъапlэу, шыпхъу класэу, гунэгъу хъалэлэу, зи-лэгъэ гупсэхэм ибэ хъураеу ашъхъагъ джы ит. Гур цыкlу хъугъэу кыным ефызыми, ныгур плъэхъугъэп, игупсэу щылыгъэм анэгъу ихъуагъэми, ар аблэплъыгъэп. Лъэбэкъу зэрэ-дзэу, пхъорэлъф цыкlур ыпэ ащ къефэ... Зызытыриуlубэрэр бгъэгум чlэкlуадэ.

— Уянэжъ ыбгъэгъу о уемы-зэщэ дунэе шъхъалэр кып-фэзэщыгъа? Нысхъэпэ цыкlу-мэ уадэгъушlэу, нэнэжъ ипшы-сэхэр къафэпlотэжъэу, сакокл уысыныр о уикlэсагъ... Сьд пай Тхъэ закъом уапэ сэ сишlэу,

псэхэх щапэм сыримыгъэфа-гъа?! — пхъорэлъфым ынапэ шъабэу lэ щифэу Гупсанэ бэ-рэ клэрысыгъ. Чэфын фыжъыр ынэгъу рихъожъи, кынкlэ Гу-псанэ кьэтэджыжыгъ. Мэстэпэ лыгъэр кызыхалугъэу, ыбгъэ ригъатхъоу, гур къэузыгъ...

Мары нахъыкlэр ... Илээс пшlыкlуплlым мыгъэ ихъа-

гъэми, нымкlэ мыр джыри са-бый дэдагъ ... Къин кышъы-хъуми, ынэгъу клэплъэнэу клэклэ къуапэм лъэлабэ: исабынгъор нэгум клэкlыжъы. Янэ ынапэ нэлуасэ зифишlызэ, lэхъомбэ цыкlуэхэу нэгум щылъыхъу-хэрэм шъабэу ябэоу Гупсанэ кышъэхъу. lупшlэ гъуагъэхэр кышlохъублэблэх, нэпсыщэ стырхэр клакlом тетакъох ...

Мары гурытыр.
— Чlыплэ уимысэу нэут-хэу, гупкlэу, сишъэо цыкlу, укъежъэгъагъ, — лъэгонджэ цыкlоу тефи ришъыгъэм, епшэу, уц щифэу Гупсанэ кышъэ-хъу. Насып уахътэр зэ къэ-клэжыгъэу Гупсанэ ынитlу эклэм къэжъыу. Ау lэпэ чы-lэу зытелэбагъэхэм нэпс щы-угъэр ным ынэгъушъо кы-рагъэчъэхы.

Шъэогъу купмэ апалэ щы-лэу ыкъо нахъыжъ Гупсанэ клэрэхъэ.

— Кlакlоу о птелъыр лы-шапхъ, сикlал — уятэ техъуа-гъэм фэдызы къабз. Лэжъэкlо бланэу угоуцоным лъэшэу о уятэ клэгъушlушъыгъ ... Уикlэлэ цыкlуэхэм «тэтэжъ» кыралэу ыгъэдэжгъунхэм и клэхъопсы-щыгъ. Сьдым сыфит, сьд сиамал?! — нэпсынчъэ наплэ-хэр хъублэблэхэу ыкъо Гупса-нэ клэлъырысыгъ.

Шъхъэгъусэр къаджэу Гу-псанэ кышъэхъу. Шъхъац тхъуа-гъэр шъхъэтэхэу шlуцlэм чlи-гъэбылхъажъызэ, Гупсанэ ащ тхъытхъэу етlысыллагъ. Къоджэ къэбархэри, ом изыте-ти, гъунэгъу лыжъхэм япса-уныгъи Гупсанэ шъхъэгъусэм лыгъэлэсыгъ. Зэрилъэгъужы-рэм лъэшэу клэгъушlоу бэрэ епсалъэу клэлъырысыгъ. Шъу-зэбэ нэпсыкlэ клакlоу техъуа-гъэр ышlуыгъ. Ау ибэу, изакъоу кызырэнэгъэр шъхъэгъусэм Гупсанэ «шlуиушъэфыгъ».

Чыжъэу мыкlуагъэу ныб-джэгъу купмэ агупчэ илэу ышынахъыкlи мары lуклэагъ.

— Гукlэгъу пхэлъэу, клэлэ хъалэлэу о укъэтэджэу укъе-жъэгъагъ. Шlушlэгъу уифагъэп, сэ спсэ щыщ цыкlу, гу-нахъи пшlэнэу гъашlи

бгъэшlагъэп — ныбжыкlэ дэ-дэу о ппсэ хахыгъ,... — шып-хъу lэпэ фабэкlэ клакlом lэ щифэу, Гупсанэ ыш клэлъы-рысыгъ. Адрэ фэхыгъэхэм апаекlэ илъэлухэр бэрэ Гупса-нэ Тхьэм фигъэзагъ.

Духъэхэм клэкlэу ефэндыр къяджагъ, хъулыфыгъэхэм хъа-дэхэр къэхалъэм рахъыжъагъ. Саугъэт ибэу Гупсанэ изакъоу хъадэхэм плыгъэу азыфагу кынагъ. Заом улэгъэу къаты-рицагъэр джы нэрылъэгъу хэти кыфэхъу: хъадэу дахышт-хэр псаухэм ябэкlы.

Чlыопсыр lэсагъэу къуа-джэм дэшъыгъо. Огур хэп-шыкlэу нэку-нэпс кэхъугъ. Тыгъэр ынэпсыхэм ате-укlытыхыи, пшэхэм акъогъу псынкlэу зишlыгъ. Ошъо-пшэ джэфхэм замылэжъшъоу нэпсыщэ инхэр къалэпызы-гъэх. Охътэ шхъарыкlor зы-ми пымылъэу, хъадагъэм хэтхэм аблэкlошъыгъ. Лэ-шlэгъу чыжъэхэм къащегъэ-жъагъэу тарихъэу щылэхэм ар арычъагъ. Гупшысэ хы-лыгъэхэу ахэм къахихыгъэхэр къырымидзахъэхэу кычlи-дзыжыгъ: «Цыфыр шlэ-фэ заоу ышlыгъэхэм нэбгы-рэ тхъапша ахэкlодагъэр?! Заом имашlо игъонэмысэу псэ цыкlу тхъапша щып-цымэмагъэр?! Цыфы лэ-жъакlохэм апае мы чlы-гур мамыр псэупlэ сыдигъо хъушта?»

... Мытхъытхъэу уахътэм игъогу хегъэкlы. Такъыкъ-хэр гузажъохэу зым зыр экlэлъэчъэх — хэшlыкlэу уахътэм игъашlэ хагъэкlы. Гырз макъэр Шамэ мэкъэн-чъэу щэгъуахъо. Ны ибэу Гупсанэ «Мардж» еlошъ кыгъэдэжэ!

КЪЭЗЭНЭ Юсыф.

КОЦЫМРЭ пынджымрэ зыдахыжыштыр амышэрэ лъэханыгъ. Пхъэмбгъум хэшIыкIыгъэ конитIу зимылэ унагъо къэгъотыгъолягъ. Ахэр коцыкIэ зэрэушъагъэхэр имык-коу, пхъэчай, лэджэн-лъэтэн-шIылэ Iубгъохэм коцымрэ пынджымрэ арызэу къакъырым чIэтыштыгъэх. Рапэсыштыр амышIэу чэт-тхыачэтхэм ахатакъоштыгъ, ау «шIумэ шъо ар къытэшъуыштыгъэп» аlorэм фэдэу, тIэкIу хэуIохэти, уцым еупхъоу фежъэштыгъэх. Натрыф гъэтэкъуагъэр нахъ яклэсагъ. «Зэресагъ» зэралорэр цыфзакъохэм афэмыгъэхыгъэу къычIэкIын. Мыщ дэжым сянэжъ къэгубжыштыгъ. «Шъудгъэутэ-шъуагъ...» — ыIоти, табэм из натрыфыр ахитакъоштыгъ. Шкыуныр зэтырахэу, чэт-тхыачэтхэр быбатэштыгъэх...

Ари зы лъэхъанэу рекIокIыгъ. Джы тызыхэтыр нэмыкI шъыпк. Зыфэдэ къэмыхъугъэ лэжыгъэ къахыжыгъэу IэнэтIзэхъэхэм къало, унэгъо конхэр ильэс тIокI хъужыгъэу жыгъгъэр ашышъуы-хэу нэкIхэми... ГукъэкIыжъхэм зяптыныр жъыныгъэ Iофэу аIоми, кIэзыгъэ фамышIэу лэжы-

Зы коцышъхъэ кIэмызэу...

гъэр зыIуахыжыштыгъэ уах-тэр бэрэ гум къетаджэ, зэфэхысыжъ гъэшIэгъонхэр гупшысэхэм уагъэшIых, уигъашIэ зэрэмып-кIэнчъагъэр пшIошъ зыгъэхурэ хъугъэ-шIагъэхэр зэдыпэбгъоу уапашъхъэ къырагъэуцох. Зы гъэсэпэтхыдэ ащ къыхъохы: цыфхэр ары лъэхъаныр зышIырэр.

Зигугъу къэсшIыштыр шы-хъатэу къэуцоу къысшIошIы. Лэжыгъэ Iухыжыныр аухыгъ, хабзэм ратын фаеми къырагъэ-хъугъ. Ау урыс усэклôшхоу Н. А. Некрасовым зэрилогъагъэм нахъеу, «Iумыхыжыгъэу зы хъасэ къэнагъ»... Пшыщэ Iушъорэ орыжъэу Чэмгъэгъур зыфалорэмрэ азыфагу коц гектар 50 фэдиз Iумыхыжыгъэу ильыгъ. ПситIумэ азыфагу зэрэщытым къыхэкIыгъэу къычIэкIын, Iу-хыжынкIэ игъо хъугъагъэп. Игъо зэхъуми, къытекъутэжыгъ зыфалорэр къыфэклиагъ. Чэмгъэгъур джынэ къосыпI зэралорэм зыгорэ хэлъыгъэнкIи пшIэхэнэп. Чэц реным жъыбгъэшхо къеп-шагъ, къешхыгъ. Ыцыпэ уубы-

тымэ удэкIоен зыфалорэм фэдэу. НэкъуакIэ заджэхэрэ жъы-бгъэм зэкIэ коцыр ыгъэгъо-лъыгъ. Коцышъхъэр зэфэдэкIэ къокIыпIэм фэгъэзэгъагъ. «Псэ къытпыгъэкIэжъи, тыкъэгъэтэ-джыжъ»... — тыгъэм хъасэр елъэIум фэдагъ. Ау зи ишIуагъэ къэкIуагъэп.

Рапэсыштым ежэу, коц хъасэр гъогум километрэ икIыхыгъэу пэлулэшъогъагъ. Хъураеу къеп-кIухъэзэ Iупхыжыным иIоф те-тыгъэп. УкIомэ-узэкIэкIожъызы, кIочIитIу тебгъэкIодэн фэягъ. Къулайныгъэрэ чаныгъэрэ ишы-кIэгъагъ. Район Iоф амышIызы, хэкIыпIэм еусагъэх. Тхъаматэм бригадирым зыфигъэзагъ:

— Нурбий «БеларусымкIэ» коцыр ерэупкI, Шумафэ ком-байнэмкIэ Iуерэхыжъ...

Пэлухъаштыр тэкIодэщытм-рэ зыкъашъэфыжынынэп зыIох-рри къуаджэм къыдэкIыгъэх, ау «уижъ ыIорэр шIэ, уикIэ ышIы-рэр шхы» зыфалорэр пхыры-кIыгъ. Зы коцышъхъэ кIэмызэу хъасэр Iуахыжыныу рахъухъагъ.

Зы лэжъэкIожъхэу къуаджэм дэхэ Нурбийрэ Шумафэрэ альэкI къагъэнагъэп. Яштыхъу район гъэзетхэм аблэкIыгъ, хэку радиомы ыльэкI къыгъэнагъэп. Тракторым ыуж комбайнэр итэу, зэдырагъаштэу Iоф ашIэштыгъ. Альэгъурэр ашIогъэшIэгъонэу, къуаджэм къыкIыгъэ пIахIохэр гъогубгъум теплъагъоштыгъэх. Iуш зыдэщымылэ шыIа, ащыщ лыжъ горэм пэблагъэхэм за-къыфигъэзагъ: «Джары узэрэ-фаеу мыхъумэ, зэрэхъоу шы» зыкIалорэр... «Мэшэлахъ, мэшэ-лахъ: ухэзыгъэдэн кIалэх, яIоф-шIахIэ зымыуасэ шыIэп!...» Адрэ шытхэмм къыдырагъэштагъ.

Нурбийрэ Шумафэрэ апае бэмэ къуаджэм шалоштыгъ: «Мы-пшыхъэхэмэ тшIэрэп, сэбахым къыщегъэжъагъэу ахышамым нэс губгъом итых». «Улажъэмэ, лыжъ пшхын», — къыпызыгъахъохэрэри къахэкIыштыгъэх. Нурбий пае къоджэдэхэм алоштыгъ: «Зыфэб-гъазэу ымышIэн шыIэп, сиди-гуи «ЫI» илэп, колхозым ихэ-шэжъэкIо маф...» Зэралорэми

фэдагъ. «Беларусым» ыпсэ хэ-лъыгъ. Ащ темысэу къызы-шIуагъэшIын альэкIыштыгъэп. «Мотор пхэтым уфэд, Нурбий, пшъыр умышIэу» — зыралокIэ, IугушIукIыштыгъ: «ПшIэхэнэп, унуцогъум уфэмыдэмэ, зэдеб-гъэштэгъа?...»

Шумафи икIун шытхъу пыл. «Чэщи мафи илэп Шумафэ», — фалоштыгъ. Ары ыкIи зэрэщы-тыгъэр.

... Край зэлукIэ горэм ежъ емыжагъэу гушыIэ къызышыра-тым къылогъагъэр джы къызнэ-сыгъэм агу къэкIыжы: «Ныб-джэгъухэр, — президиумым хэс-мэ аджэ реплъэкIыгъ, — тхъа-шъугэгъэпсэу, шъо гушыIэкIэ Iоф шъошIэ, тэ мы Iэ лыргъужъ-хэмкIэ, тапэкIи шукIэдгъэгъо-жыштыгъ»... КъыIуагъэр кIэкIы-гъэ, ау зэкIэми агу лъыIэсыгъ. Къэтэджхи, Iэгу фытеуагъэх.

Джары сэ сикIоджэгъухэр зыфэдэхэр. Къалэжыгъэшъ, шытхъу афэпIоныр атефэ. Ау пстэумэ акIыIу къэхъурэр: зы шъхъэ кIэмызэу коц хъасэу гъо-лыгъэр зэрэIуахыжыгъагъэр ары. Лъэхъаныр зышIырэ цыфмэ яшIуагъэ: хъугъэ-шIагъэм, мэфэ-кIым фэдэу джы къызнэсыгъэм игугъу къашIыжы.

«**РАЮ** пэтзэ шъао къель-фы» — адыгэмэ зыкIалорэр ГъубжыкIо иунагъо зыкIи епхыIлэнып. Зэлыпыгъэу пшъэ-шъибл къыфэхъугъ. Мыпшысэ-мэ зэгъашIэ, яенэрэр шъаоу къы-чIэкIыгъ. Тхыдэ зэратхылэхэрэм фэд. Ашъхъэ агъэсысызэ, ауж къэхъугъэм гъунэгъухэр цIэн-тхъуафэкIэ еджэштыгъэх. Джары цыфмэ ажэ удэфэнкIэ ушы-мыкI зыкIалорэр. «Сыдигъо мор къэхъунышъ, — шъаом фэгъэ-хыгъэу алоштыгъ, — Гъубжы-кIо унагъо ышIэн?...» НэмыкIми аIоу зэхэпхыштыгъ: «Къор — къорэгъ, пхъур — зепхъо...»

ГъубжыкIо иунэгъо Iужъу цыфмэ къыраIуалIэрэр зэпыри-гъэзэным фэIорышIэштыгъ. Зэ-гурыIожыныгъэрэ ззэгъыны-гъэрэ ахэлъэу, гъынагъэ горэ ахэ-мытэу, шъхъадж зыфэгъэзагъэр ышIэштыгъ. Пшъэшъэ нахы-жыштыр унэгъо хызмэтымкIэ янэ IэпыIэгъу фэхъуштыгъэх. ПхъанкIэштыгъэх, тхыакIэшты-гъэх, пчэдыжъ къэс пIэхэр Iуа-хыжыштыгъэх, янэ IэпыIэгъу фэхъуштыгъэх. КъахIыжыкIорэ сабийхэм анаIэ атырагъэшты-гъыгъ. Зэщэу, зыми фэмыгъэ-загъэу зы нэбгыри ахэтыгъэп. Зыщыгъолыжыштыгъэх-къызытэ-

ГъубжыкIо ипшъашъ, ГъубжыкIо ишъау...

джыжыштыгъэ уахътэмкIи зэмы-зэгъыныгъэ ахэлъыгъэп. «Унэгъо Iужъум ежъ-ежыгъэу зепIужы», зыкIалорэр къагъэшъыпкъэжы.

ГъубжыкIо иунагъо шыгу-шIукIыштыгъ, исабиймэ апае къызытыригъанэрэ шыIагъэп. IэпIэ-лъапшIэу хигъэтхэрэп. Зы лэжъэкIожъэу къуаджэм дэс. ШыкузэкIэтым исэу колхозым Iоф щешIэ. Зыфагъазэу ымы-шIэрэ шыIэп.

Ятэ кIинэу телъыр илъфы-гъэхэм зэхашIэ. Шъхъадж ыгу къызэрэдишъэщытым пыл. Пшъэ-шъищэу еджапIэм чIэсмэ пчы-хъэрэ ралоу зэхэпхышт: «Непэ пIы къэсхыгъ, неущ тфы къэс-хышты...» Ары къэс ипшъашъ-хэр зэрэубытылIэх, еджапIэм чIэмыхъагъэхэри зерахэтхэу: «Шъуедж, шъуедж, еджэгъэшихо шъохъу», — арело. Мыщ дэжым шъэоцIыкIур ыкIокI ис. Пшъэ-шъибылыми гухэкI ащ пае яIэп.

«АнахыкIлэр анахъ кIас» зыкIа-лорэр зыпэкIэкIыгъэ дэхэ закIэхэу ятэ шэгъушIукIых. Зэргъолыжъ-хэу, зэрэгъэIушыжыгъэхэм фэдэу, Iэсэ-лъасэ мэхъух.

ГъубжыкIо жырытэдж, ар мэкъумэщышIэ шэн. Есэжыгъ. КъалмыкIышай ешъуагъэу унэм кыкIы зыхъукIэ, тIэкIу шIагъэу зыгорэм гу лъетэ. ЯплIэнэрэ ипшъашъэу ХъареткIэ заджэхэрэм, шъхъантэм ышъхъэ къыты-рехышъ, къылымшIэгъэзэ къэгъэ-кIуатэ. Ары къэс Гъубжы-кIо ыгу къэушъэбы. «Чъые, чъые, сипшъэшъэ фыжъ, джыри жыгъ...» — екIолIэнышъ, ышъхъэ тIаIэбэ шIоигъоу мэхъу.

Ятэ IофышIэ кыкIыжъэу зилъэгъукIэ, чыжъэкIэ пэгъокIы, кум дисэу къыдегъэзэжы. Джау-мэ, джауэ дIэзэ ышIынэу зэрэ-фаер гуригъэIуагъ. Зэхихырэр тым игопагъ: «ГъубжыкIо ипшъашъ, ГъубжыкIо ишъау

къызэрэбгъало пшIоигъу ара?» — Хъарет фыреплъэкIыгъ. Ащ фэдэ пшъашы, ятэ Iофэу ышIэ-рэмкIэ иIэпыIэгъоу нахыпэм шылагъэу къалотэжы. Орэди фа-усыгъ: «Мэкъушъхъэм сызэрэте-сэу шъош нахы сынахъ дах...»

Орэд зыфаусыгъэм кыши-гъакIлэрэ шымыIэу, Хъарет ятэ дIэштыгъ: мэкъуупкIэ, мэкъу-уIэгужэ, пхъэ къэшIын-къэшэ-жынын зыкIокIэ, гъусэу иIэштыгъ. ЫлгъэкIырэмкIэ ишIуагъэ къы-гъакIоштыгъ. IофшIэным цыфыр зэрипIурэр, зэригъасэрэр ышъу зэрэгурылорэр ГъубжыкIо шIо-гушIогъуагъ. «Къэхъухэмэ, ахэри зыгорэу хъуных, янасып къэсэ-рэлъэгъури нахыбэ сыфаеп», — ежъ-ежыруу зэриложыштыгъ.

КIалэхэм зыкъаIэтыштыгъ, ахахъоштыгъ. Хъарет — «Гъу-бжыкIо ипшъашъ, ГъубжыкIо ишъау» хъаблэм зыфилорэр — ятфэнэрэ классым зыхъаштыр

къэблагъэштыгъ. Унэгъо Iужъум а хъугъэ-шIагъэм фэгъэхыгъэу зэфэс иIагъ. Кушъхъэфачэ ащэ-фэнуу тыраубытагъ. ГъубжыкIо иунагъо чылэ гъунэм щыпсэ-уштыгъ, еджапIэр чыжъэкIаеу чылэгум итыгъ.

Зэралуагъэуи ашIыгъ. Гъэ мэ-зишым пшъэшъэ нахыжъхэм кушъхъэфачэ фыкIэ зэрагъэ-шIагъэ. Цагум узэрэдэкIэу къеб-лагъэ къыуеIоф фэдэу, губгъо хъуаум зиубгъуштыгъ. Къаджэ-штыгъ, макъэ къышъыштыгъ...

Гуафэ ашIыгъэкIи арэп, гу-хэкI ашыхъугъэкIи арэп, шыпхъу нахыжъхэм кушъхъэфачэр Хъарет лъэханагъ. Ежыри Iу-шэу къычIэкIыгъ: «Шъуфае къэс шъутетыхсх...»

Хъарет ихъар, игушIуагъо гъу-нэ илэп. Хъаблэри чылэри къы-зэпечыыхъэ. Тамэ къыгIокIагъэм фэд. МокIи-мыкIи къышыкIо-лэштэу пшъэшъэжыны насыпы-шIор зылгъэгъухэрэ кIэупчIэх: «Хэт мо фыжышIыкIоу кушъхъ-фачэм тесыр?» «ГъубжыкIо ипшъашъ, ГъубжыкIо ишъау» джары зыфалорэр, — шыгъуазэ-хэм къалонэу игъо ефэх.

Ау ар Хъарет зэхихырэп. Мэ-фэкIэу къыпышIылым пэкIуа-тэ. Мэбыбатэ!..

МЭФЭ реным къэпчы-хъэзэ уджэгугъэу, ащ дакIоу къыштефэрэ Iофыри дэ-пшIагъэу, уппшыгъэу узыгъолы-жыкIэ, чъыем пIэм ухегукIэ, щыщ уешIы... КъэпшIэрэ зыкIорэ: пкIыхъапIэмэ е нэфапIэмэ умышIэнэу, чыжъэкIэ чапычи-тIум нахъ мынинэу шIуцIагъэ горэ къэкIуатэ, къэкIуатэ, тхыагъукIэ машIоу, нэфэу ыгъэбылгырэм иустхъо игъорыгъоу къыкIоу. Нахъ блэгъэ къэхъу къэс зыщыш умышIэрэ кIуачIэ горэм зы-къыуегъашIэ, шIуцIагъэр ппэ-чIынатIэ къызыхъукIэ, зыбгъэ-хыен-зыбгъэсысын умышIэ-кIэу чIыпIэ эжъу уефэ. Хылызэу къыштегъэуагъэр аджал къэкIуа-пIэ пфэхъуным уеуцIуалIэ. ЕтIанэ зэрэхъугъи, зэрэшIагъи умышIэу, нэгъэуипIэгъу заулэ зытешIэрэ нэужым жъы къэошъэжы, бзы-уыфъ налгъэр жъым ептымэ зэри-хыштыгъэу упсынIкI, тамэ къыбго-

Тамэ къызгIокIэ

кIагъэм фэдэу обыбы. Ащ тхъа-гъоу къыпфыхырэр къэлотэгъуай. ЗэкIэмэ уащышъу, зэкIэри пшы-щэу къыпшIошIы.

Убыбыныр — нэмыкI дунай, улыбыныр — нэмыкI уахът.

ПкIыхъапIэкIэ сызэрэбыбырэр тянэжъ къыфэсIуатэштыгъ. «Убы-быныр насыпыгъ, уихэхъогъушъ, уапэ илгыр къыуегъашIэ, — къысилоштыгъ, — чыиешIу, си-шъау, ащ зэреджэхэрэр...» Гъэ-шIэгъоныр ильэс пшIыкIухым сызэхъум ащ фэдэ пкIыхъапIэ-хэм шагъэтыжыгъ. Енэгъуагъэ ныбжым ар елытыгъэнкIэ...

Джы сипкIыхъапIэ нэмыкI: мыхъункIэ зыгорэхэр сауж кы-хъагъэхэу зыслэгъукIэ, сыхэ-чыкIэ-сыхэчыкIышъ, слэхэр та-мэм фэдэу зэкIэсэшы. Нэрэ-Iэрэ

огум сыбыбэу сыкъечыжы, сауж итыгъэхэр штагъэхэу зб-гырэхъыжыых. ПкIыхъапIэкIэ улыбыныр мыдзинкIи хъун, ау хэт къухъэлъатэм исэу тичIыгу идэхэгъэ хэлпгъэнэу фэмыер. Мыщ дэжым уизэхашIэхэр, уигупшысэхэр тамэ къыозытырэ кIуачIэу къэтэдджых.

Ныбжи сщыгъупшэжынынэп къухъэлъатэкIэ апэрэу сызэрэ-быгъагъэр. Аэропортым укыизэ-рэхIэкIэу, сэмэгумкIэ шыт тызэ-рытIысхъашт ТУ-104-р. Итеплэ изакъоми гушхуагъэ къыпхелъ-хъэ. ЕтIани ар апэрэу улыбэу! НэшIо-гушIуагъэ зынэгъу кы-кIыхырэ цыфхэм ячIыпIэхэр аубытыгъэх. Стюардессэм за-къызыфегъазэм, тIэкIу Iэсагъэх. ЗышIэиIэтышт шольгырым къу-

хъэлъатэр хылызэщэм зэрэни-гъэсыштыр къытиIуагъ. Ащ фэ-гъэхыгъэу зыгъэшхынхэ къахэ-кIыгъ: «ХылызэщэкIэ тыбы-бышт Iоба ашыгъум, сакъыны-гъэмкIэ ар нахышIу...»

Къухъэлъатэм уисы зыхъукIэ, уахътэр нэмыкIэу макIо. Зызы-шиIэтышт шольгырым нэсыным пае сыхъат пIанэ тырагъэкIода-гъэу зыIохэрэр къахэкIыштыгъ. Къау-ожыи хылызэщэр патIэты-кIыжыгъ. Нахыбэми жъы къа-шэжыгъ. «ЗэрэхъурэмкIэ, тыбы-быштыгъ...» — зыгорэмэ ыгъэшхы-гъэх.

Къухъэлъатэр зэкIагъанэу фе-жагъэх. БэкIаерэ пылгыгъэх. «Сыд шыуу мыхъурэр...» уагъало. Джауштыу метрэ тIокI горэ екIушъ, исагъэу къызэтеуцо. «КIочIэ шъэфэу схэлъыр шъоз-гъэлъэгъуштыгъ, — еIом фэдэу зым ыуж зыр итэу дзылэтэщт моторхэр зэкIэгъанэх. СыдкIэ

пIотэн, зэкIоцIэтхыых, къухъэ-лъатэр пкъырыпкъэу зэбгыри-гъэтэкъуштыгъ уигъалоу, мэтIы-гурыгу, мэкIэзэзы. Ар тауштыгъ угу пхырымыкIына! ХэкIыпIэм улыхъоу согъажэ. Мо къухъэ-лъатэр зизакъоп. Ар тIлэрычыгъэ пкъыгъоп, тэ тшыщ, къухъэлъа-тэм тэ тшыщ. ЗэкIэми зы лъэ-ныкIокIэ гъэзэгъэ кIуачIэу тэхъу. ЗэкIэми тамэ къэтэгъоты, зэкIэми тамэ къыдгIокIэ. ЗыкIыныгъэ кэ-зытырэ гъэрэт къытIэкIахъэ.

Быбы, быбы, къухъэлъат! О птамэ — тэ титам, тэ ттамэ — о уитам!

... Ильэс минитIум къехъукIэ узэкIэлэбжымы пегъымбар Хи-сэу цыфмэ къафэклогъагъэм къыIогъагъ: «Джы щегъэжыгъэу ошъогъор зIухыгъэщт» ти Чыгоу гумэкIыгъор зышъхъарымыкIы-рэм тамэ къыгъотынымкIэ гъэ-сэпэтхыдэ фэрэхъу. Дунаир зэ-кIэрычыгъэп: зэгорэм зыгорэхэм къадэхъугъэр тэри къэтэрэлъэгъу.

Бразилием шыкшоштым зыфагъэхъазыры

Мыекьуапэ зэлюкэгъухэр кышчызуахынхэм ыпэккэ зэхэхэм кышчыгушыагъэх Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэу Владимир Петровыр, АР-м физкультурэмккэ ыккы спортымккэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Джармэкьо Юсыф, Урысыем и Къыблэ шьолъыр дзюдомккэ и федерациие ипашэу Кобл Руслан, АР-м дзюдомккэ и федерациие итхьаматэу Натхьо Инвер. Олимпиадэ джэгунхэу Бразилием шыкшоштым, нэмыккэ зэнэкьокьу инхэм зафагъэхъазырынэу спортсменхэм, пашэхэм зэраулагъэм, дзюдом мэхъэнэ ин дунаим зэрэщыратырым яеплъыккэхэр къараллагъэх, спортсменхэм гъэхъагъэхэр ашлынхэу къаджагъэх.

Бэнэккэ 200 алырэгъум шызэ-луклагъ. Краснодар краим кыккыгъэхэр анахь лъэххэм ащыщыгъэх. Адыгеим спортсменхэри шлуккэ къахэщыгъэх, Даур Анзор, кг 73-рэ, Хьакурынэ Хьазрэт, кг 100 ыккы зэфэшхьаф онтэгъугъэ зилэмэ якуп, Заяна Харцхавам, кг 70-рэ, апэрэ чыплэхэр къыдахыгъэх. Олег Санин, кг 66-рэ, ятлонэрэ хьугъэ. Ящэнэрэ чыплэхэр къыдзыхыгъэхэр: Дэхьу Азэма, Ла-

Къыблэ шьолъырым дзюдомккэ изэнэкьокьу Адыгэ къэралыгъо университетым шыкшоштым илээс 21-м нэс зыныбжьхэр хэлэжъагъэх. Апэрэ чыплитфыр къыдзыхыгъэ бэнаккэхэр Урысыем иккэу зэнэкьокьу Красноярскэ гъэтхэпэм и 1 — 5-м шыкшоштым хэлэжъэштых.

фышгъэ Ислъам, Шхъхэлэхъо Мурат, Хьасанэкьо Заур, Артинэ Фатимат. Ятфэнэрэ хьугъэхэр:

Хьамыкьо Зураб, Нэгые Бислъан, Пхэнэе Нурбый, Нажэ Руслан.

Адыгэ Республикэм дзюдомккэ ихэшыпыккыгъэ командэ итренер шхъалэу Бастэ Сэлым зэрилъытэрэмккэ, А. Дауыр, Хь. Хьакурынэр, А. Дэхьур анахь дэгъоу бэнагъэхэм ащыщых. Урысыем иныбжьыккэ хэшыпыккыгъэ командэхэм тибатырхэр арагъэблагъэх.

Хагъэунэфыккырэ чыплэхэр къыдзыхыгъэм Владимир Петровыр, Джармэкьо Юсыф, Натхьо Инвер, нэмыккэхэри афэгъушлуагъэх, шлухъафтынхэр афашыгъэх.

Хагъэунэфыккырэ чыплэхэр къыдзыхыгъэхэм В. Петровымрэ Ю. Джармэкьомрэ къагъотых. Даур Анзор (фыжыыр зыщыгъыр) теклоньгъэм фэбанэ.

УРЫСИЕМ И КУБОК. ТРАДИЦИОННЭ УШУР

Адыгеир сыдигъуи къахэщы

Зэнэкьокьум иккэу ххэр зызэфыхысыжхэм Мыекьуапэ шаплугъэ Стлэшъу Ислъам хагъэунэфыккырэ чыплэхэр зэккэми

Типшъашгъэхэми тагъэгъушлуагъ. Джэдждэ псэуплэм кыккыгъэ Полина Акимовар ятлонэрэ хьугъэ, Мыекьуапэ шыщ

Урысые Федерацием традиционнэ ушумккэ и Кубок къыдэхыгъэным фэгъэхъыгъэ ккэу зэнэкьокьур Ростов-на-Дону шыкшоштым. Адыгеим спортсменхэм дышгъэ медалэу 28-рэ, тыжынынэу 19, джэрзэу 10 къыдахыгъ.

Ростов хэкум ихэшыпыккыгъэ командэ апэрэ чыплэр фагъэшшошагъ. Адыгэ Республикэм спортсменхэр ятлонэрэ хьугъэх.

а н а х ь б э р э къыдихыгъэхэу кыхагъэщыгъ. Ислъам илээс 16-ныбжь. Ящэнэрэ чыплэр зыхыгъэри Адыгеим шаплугъ, Артем Кошанскэр ары.

Екатерина Малыхинам ящэнэрэ чыплэр бубытыгъ.

Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэккэ и Министерствэ иккэлэцкыккы-ныбжьыккэ спорт еджаплэ идиректорэу Хьаккэмыз Аслъан, тренерхэу Владимир Васильченкэм, Армен Норсоян, Стлэшъу Ерстэм, Омари Трапаидзе, Джэдждэ тренерэу Иоф шызышлэрэ Юрий Канатовым зэхэщэн ыккы егъэджэн Иофыгъохэр дэгъоу зэрагъэцаккэхэрэм ишлуагъэккэ тис-

портсменхэм дэгъоу загъэхъазырыгъ.

— Ростов-на-Дону тыккыным фэшлэ Ипылэгъу кытфэхъугъэм гъэзетымккэ «тхъашъуегъэпсэу» ятложы тылоигъу, — кьелуатэ Владимир Васильченкэм. — Ккэлэцкыккыхэмрэ ныбжьыккэхэмрэ шэнышлэхэм афэгъэсгъэнхэм, япсауныгъэ гъэпытэгъэным тыпыль. Китаим, нэмыккэхэм ащыккышлэ дунэе зэлюкэгъумэ Н. Разахановым, Р. Мирзоян, А. Норсоян, И. Стлэшъум, зафагъэхъазыры. Зэнэкьокьухэм тахэлэжъэнэу гъогу тытехъэ кьэс Адыгэ Республикэм ибыракъ зыдэтэштэ. Гъэхъагъэ зышлырэ тиспортсменхэм адыгэ быракъыр зэнэкьокьум шагъэбыбатэ.

Сурэтым итыр: Адыгеим традиционнэ ушумккэ ибэнаккэхэу Урысыем гъэхъагъэ шызышыгъэхэр.

БАСКЕТБОЛ. АПШЭРЭ КУПЫР

Апэ итым текшоуагъ

«Согдиана-СКИФ» Воронеж — «Динамо-МГТУ» Мыекьуапэ — 83:88.

Мэзаем и 4-м Воронеж шызэдешлагъэх.

Урысыем баскетболымккэ изэнэкьокьу хэлэжъэрэ командэхэу апшэрэ купым шешлэрэмэ пэшлорыгъэш зэлюкэгъухэр тыгъуасэ аухыгъэх. Мыекьопэ «Динамо-МГТУ»-р зэнэкьокьум апэрэ чыплэр шызылыгъ командэу «Согдиана-СКИФ»-м 88:83-у текшоуагъ. В. Янюкиным очко 27-рэ къытфыхыгъ. Тибаскетболистмэ ятренер шхъалэу Андрей Синельниковым телефонккэ къызэрилуагъэу, Адыгеим икомандэ ешлэгъур къызэрехыгъэм даклоу, финал-

ныкьом зышылулэшт командэхэри кьэнэфагъэх.

Финалныкьор рагъэжъэным ыпэккэ «Динамо-МГТУ»-м кьырагъэблэгъагъэх Виктор Янюкиныр, Валентин Кубраковыр, Ярослав Стрелкиныр. Ахэр апшэрэ купым шешлагъэх. В. Кубраковыр Мыекьуапэ икомандэ илээсыбэрэ хэтыгъ, Олимпиадэ джэгунхэм ахэлэжъагъ, Урысыем ихэшыпыккыгъэ баскетбол командэ хэтэу ешлэккэ дахэ кыгъэ-лгъагъоштыгъ.

Мыекьуапэ шешлэштхэ?

Урысыем иапшэрэ куп шешлэрэ баскетбол командэхэр купишэу гошчыгъэх. Пэшло-

рыгъэш зэлюкэгъухэм къащыдахыгъэ чыплэхэм ялытыгъэу командэхэр ешлэштых. Адыгеим икомандэ ящэнэрэ чыплэр кыхыгъ, финалныкьом зэрэхэфагъэм даклоу, медальхэм афэбэнэнэу фитыныгъэхэр илэх.

— Финалныкьохэм ащыщ Мыекьуапэ шызэхашэнэу тагъэгъугъэ, — ело СССР-м спортымккэ имастерэу Сергей Золотцевым. Тикомандэ ешлэккэ дэгъу кыгъэалъэгъонэу амалышлэхэр илэх.

Нэклубгор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкэ Иофхэмккэ, Иэккыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмккэ ыккы къэбар жьугъэм иамалхэмккэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор
шхъалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шхъалэм
иапэрэ гуадзэр
МЭШЛЭКЪО
Саид

Редактор
шхъалэм
игуадзэр —
пшгъэдэжыгъ
зыхыыр
секретарыр
ХЪУРМЭ
Хьусен

Редакциер
зыхэшылэр:
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэжыгъ зы-
хыыр секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмккэ, телерадиокъэтынхэмккэ ыккы зэлы-
лэсыккэ амалхэмккэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлоры-
шлалэ, зэраушыхъа-
тыгъэ номеры
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4010
Индексхэр
52161
52162
Зак. 308

Хэутыным
узшыккэтхэнэу шыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зышыккэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00